

DALMATINSKE OBITELJI U "LIBRO AUREO DEI VERI TITOLATI" MLETAČKOG MAGISTRATA NAD FEUDIMA

MIROSLAV GRANIĆ
Filozofski fakultet u Zadru
Faculty of Philosophy in Zadar

UDK/UDC: 929.5(497.18)
Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper

Primljeno : 1991-01-21
Received

U ovom radu autor izdvaja i obrađuje one dalmatinske obitelji upisane u mletački "Libro Aureo" kojima je Mletačka Republika podijelila novo državno plemstvo ili preko magistrata priznala stari plemićki naslov.

Dalmatinski patricijat, koji je na vrhuncu svoje političke i gospodarske moći bio uoči mletačkog osvojenja Dalmacije (1409-1420), tijekom idućih stoljeća pokazuje tendencije slabljenja i stagnacije. Donošenjem tzv. feudalnog zakona godine 1634. Mletačka Republika podijelila je ili potvrdila, odnosno priznala, nešto više plemstva i to većinom uglednim građanima ili novim doseljenicima. Na taj način Republika je stvorila novi sloj državnog plemstva nobilitacijom "Milošću Preuzvišenog Senata" ili službenim priznanjem starih titula preko ovlaštenih magistrata.

Taj novi plemićki sloj izvan je gradskih vijeća, njegova plemićka prava regulirana su zakonom a ekskluzivnost njegova položaja vrijedila je za čitavo područje vlasti Serenissime. Iako je u pravima međusobno jednak, taj sloj nije homogen. Potekao je iz redova bogatih građana, vojnih časnika s Apeninskog poluotoka, morlačkih glavara, sitnih plemića izvan gradskih središta i malog broja feudalaca s državnim lenom. Etnički, kulturno i socijalno-ekonomski taj je sloj raznorodan.

U mletačkom Državnom arhivu (Archivio di Stato) u fondu Magistrata nad feudima čuva se i znamenita "Zlatna knjiga" s imenima i podacima plemićkih obitelji s područja čitava'posjeda Serenissime, koje su na temelju terminacija samog magistrata bile unesene, popraćene osnovnim biografskim podacima.

Iako su te knjige već odavna bile poznate, i godine 1796. bio izdan i kratak registar upisanih za Dalmaciju i za Istru, nisu pobudile interes niti naših niti stranih historiografa, posebice onih koje je zaokupljavala problematika našeg plemstva.

Razmatranja nastanka, uspona i uloge plemstva u Dalmaciji pod mletačkom upravom zaustavljala su se na pojedinim primjerima bilo obitelji ili pak gradova i

područja. Radeći u srpnju 1987. u mletačkom arhivu uspio sam iz tih knjiga ispisati sve obitelji iz Dalmacije, te ih s relevantnim podacima koje sam kasnije dopunjavao bilješkama i ispisima iz naših arhiva priredio za javnost.¹

Magistrat nad feudima

Mletačka Republika tipičan je primjer srednjovjekovne aristokratske republike. Izgradnja državnog aparata provođena je dosljedno s dosta uspjeha do polovine XVII.stoljeća, kada je Republika u potpunosti uspjela izgraditi efikasan centralistički administrativni sustav po uzoru na ostale evropske zemlje. Mletački je Senat bio i ostao organ koji je rješavao najvažnije poslove vanjske politike i izvršne vlasti, međutim centralni izvršni aparat sastojao se od velikog broja ureda i magistrata (neko vrijeme bilo ih je 82) koji su djelovali kao komisije Senata s točno utvrđenim nadležništvom. Terminacije su gotovo svi magistrati donosili u ime dužda, odnosno samog Senata, jer su za svoj rad i bili odgovorni onom organu kojim su i postavljeni. Svoja ovlaštenja magistrati su dobivali putem zakona koji su se donosili u Senatu. Zakonom su naznačene kompetencije svakog ureda, odnosno magistrature, kao i sankcije za njihovo nepridržavanje.²

Mletački najvažniji zakon u okviru feudalne legislature svakako je onaj donesen 1586. godine. Tim su zakonom ustanovljene služba tzv. feudalnih providura odnosno ustanovljen je Magistrat nad feudima (*Magistrato sopra feudi*) koji su sačinjavala trojica od Senata posebno izabраних službenika s naslovom feudalnih providura. Njihova je prvotna zadaća bila pripremati naputak za sve feudalne investiture koje je naposljetku sankcionirao i provodio u djelo "Pien Collegio". Od godine 1616. broj članova magistrata povećan je s tri na pet koji su

¹ Andrea D a M o s t o, *L'Archivio di Stato di Venezia, indice generale storico, descrittivo ed analitico*, Tomo I, Roma 1937; Tomo II, Roma 1940.

Ruolo dei Titolati di tutta la Dalmazia Nel quale sono descritti li Nomi di quelli che si presunono in Vita ommessi li Nomi dei Defonti, Venezia 1795.

"Libro Aureo" u dva opsežna toma, koji obrađujemo, nalazi se u fondu Provveditori sopra Feudi. U tekstu navodimo svezak, broj upisa i folio za svaku obitelj. Na kožnom uvezu je puni naziv "Libro d' Oro de veri titolati". U suvremenim mletačkim dokumentima upotrebljava se najčešće naziv *Libro Aureo*, pa ga pod tim nazivom i bilježi Da Mosto u inventaru.

Od naših heraldičara jedini je sustavno koristio podatke iz tog "Libra" Federico Antonio G a l v a n i za šibenske plemićke obitelji (*Il Re d'Armi di Sebenico*, Venezia 1883). Začudo da ih Friedrich H e y e r (*Wappenbuch des Königreichs Dalmatien*, Nürnberg 1873) uopće ne koristi. Što se tiče Heyerove knjige ona je u potpunosti zastarjela iako se i danas koriste njegovi netočni podaci (*Hrvatski biografski leksikon*).

² D a M o s t o, nav.dj., II, str.183.

već iduće godine (1617) stekli pravo i dodjele investiture, a obdarenik, uživatelj lena bio je dužan položiti prisegu na ruke samoga dužda. Za proste feude (*feudi semplici*) ta se vazalna zakletva od godine 1625. polagala ispred članova feudalnog magistrata s izuzetkom za infeudaciju cenžualnih dobara, zakupnih ili enfiteutičnih dobara za područje Friuli i Polesine, koja su spadala pod nadležnost mletačkog namjesnika u Udinama ili na Magistrat komora (*Magistrato sopra camere*).

Magistrat nad feudima bio je i prizivno sudište druge instance za feudalne parnice koje su vodili lokalni predstavnici državne vlasti. U slučaju nesuglasja s presudom prve instance spor bi Magistrat bio dužan proslijediti Vijeću XX mudrih.

Magistrat je udarao i pristojbu na feude, imao pravo prodaje feudalnih dobara, a od g. 1632. pod njegovu nadležnost stavljeni su i crkveni feudi na čitavu području Republike. Konačno je zakonom iz 1667. godine broj feudalnih providura sveden ponovno na tri člana i u tom sastavu djeluje do pada Mletačke Republike.³

Dekretom Senata od 23. IV 1661. pridaje se u nadležstvo Magistrata legalizacija upotrebe plemićkih naslova. Magistrat je ovlašten donositi pravne sankcije protiv onih koji zloupotrebljavaju plemićke naslove. Naime Senat je zauzeo stajalište da zloupotreba plemićkog naslova povređuje "reggio Diritto", u ovom slučaju prava samog suverena - dužda, koji predstavlja državu, te stoga utvrđuje pod kojim uvjetima se može isticati plemićki naslov strane provenijencije na području Mletačke Republike. U tu svrhu nalaže se 4. II 1662. Magistratu nad feudima vođenje posebne knjige svih "tituliranih", a već 16. VI. 1674. javno je obznanjeno da svi podanici koji ističu ili se kane i dalje služiti naslovima koje nije podijelila Mletačka Republika, obvezni su Magistratu podastrijeti dokaze svojih plemićkih naslova. Iste su odredbe, vezane za plemićke naslove, ponovljene i 1686. i 1733. godine. Zakonom od 27. XI. 1777. strogo se zabranjuje mletačkim podanicima tražiti naslove od stranih vladara bez prethodnog odobrenja⁴ Magistrata zatim isticanje takvih naslova i nošenje bilo kakvih stranih odličja.

Istaknimo da od godine 1661. Terminacijom Magistrata nad feudima svaki dokazani plemićki naslov postaje legalan na području čitave republike, a osoba s tako legaliziranim naslovom upisuje se zajedno s potomcima u "Zlatnu knjigu" i prema tome Magistrat nije nadležan podijeliti novo plemstvo već priznati stari naslov. Novo plemstvo mletačke države podjeljuje Senat u ime dužda i nobilitiranog može upisati u "Libro Aureo", što je bio čest slučaj. Dakle, mletački

³ Vettor S a n d i, *Principi di Storia civile della Repubblica di Venezia*, Volume secondo, Parte terza, Libro XI, Venezia 1755, str.882, 879-889; Marco F e r r o, *Dizionario del diritto comune, e veneto*, Tomo quinto, Venezia 1779, str. 174-177; Giuseppe M a r a n i n i, *La costituzione di Venezia*, Vol.1-2, Venezia 1927-1931.

⁴ *Proclama degl' Illustrissimi ed Eccellentissimi Sig.Sig. Proveditori sopra feudi nel proposito de titolati*, Venezia 1795. str.3-8.

“Libro Aureo” je knjiga u koju se upisuju svi oni kojima je terminacijom Magistrata priznat stari naslov, ali i novostvoreni plemići, najčešće s naslovom conte, ako se u duždevoj povelji izričito naloži da se imaju upisati u “zlatnu knjigu”.

Libro d'oro de 'veri Titolati (Libro Aureo dei Titolati)

Kronološkim slijedom i rednim brojem upisane su u dva voluminozna toma brojne plemićke obitelji s čitava područja Serenissime. Podaci su vezani uglavnom za zasluge obitelji ili pojedinaca i priopćeni iz dokumenata koje su same obitelji prilagale svojim molbama za potvrdu plemićkog naslova ili iz otpisa Senata ukoliko se podjeljivao novi plemićki naslov. Iz indeksa čitava fonda evidentno je da je dokumentacija obogaćena i rodoslovnim stablima, koja bi trebalo jednom proučiti. Koliko su podaci za pojedine obitelji vjerodostojni ostaje za širu raspravu. Moguće je da su neka svjedočanstva za plemstva *ab antiquo*, posebno za one brojne obitelji koje su dokazivale plemstvo “od bosanskih ili ugarskih vladara”, i lažna, ali potvrde tog plemstva su legalne i time pravno valjane. Izgleda da često nije cilj dokazati plemićki status već steći njegovu legalizaciju. Stoga je terminacija Magistrata izdana u ime dužda od trenutka njezina izdavanja zakoniti dokaz plemstva.

Uz svako napisano ime porodice naznačeno je mjesto porijekla. U “Zlatnoj knjizi” su s oznakom provenijencije Dalmacije naznačene sve one obitelji koje su živjele od otoka Krka na sjeveru do Paštrovića na jugu. Poštujući taj kriterij donosimo dalmatinske obitelji abecednim redom.

1. Balbi

Obitelj pripada najstarijem sloju mletačkog patricijata od vremena poznate “serrate di gran consiglio” 1297. godine.⁵ Od sredine XVII. stoljeća jedna grana Balbijevih nastanila se na Krku. Godine 1711. spominje se “Il N(obil) H(uomo) Signor Zuanne Balbi fù de Sr. Andrea”. Odvjetnik Benedetto Balbi god. 1730. izrađuje katastik otoka Krka. Taj Balbi zaslužan je za rješenje spora iz godine 1733. između Mletaka i austrijskih vlasti oko otočića Sv. Marko. On je sastavio katastik Crkve Sv. Lucije u Jurandvoru.⁶ Ivan Andrija (Giovanni Andrea) Balbi bio je od

⁵ Vittorio S p r e t t i i sur., *Enciclopedia storico nobiliare Italiana*, Vol. I, Milano 1928, str.446-447.

⁶ *Hrvatski biografski leksikon*, 1, Zagreb 1983, s.v. Balbi, str.385.

1727. do 1732. biskupom u Ninu,⁷ a potom je postao biskup u Puli i bio sve do svoje smrti 1771. godine.⁸ Biskupov brat Ivan Danijel (Giovanni Daniele) spominje se u nekoliko dokumenata iz kojih se vidi da je na Krku obnašao značajne komunalne službe. On je dekretom Senata od 5. X. 1769. stekao feudalna dobra u okolici Buja⁹ u Istri (*Braide ossia Castel Grande*) s pravom mletačkog grofovskog naslova (*conte veneto*). S potomcima upisan je i u "Libro Aureo" (Vol. II, N.709, f.710). Od četvorice njegovih sinova Teodor Loredano conte Balbi bio je posljednji novigradski biskup, umro 1831. godine.¹⁰ Felice Benedetto bio je oko 1792-1797. prokurator čitave provincije konventualaca i njihova samostana na Krku. On se god. 1798. nalazi u popisu plemića članova plemićkog vijeća u Krku,¹¹ po čemu se daje zaključiti da je obitelj Balbi uživala i krčko plemstvo. Smrću spomenutog biskupa Teodora Loredana Balbija izumire ova krčka loza te slavne mletačke obitelji. Njihova feudalna dobra baštinila je obitelj Pozzo koja je svom prezimenu dodala i ono Balbi.

2. Bečić

Prema Farlatiju preci skradinskog biskupa Antuna Bečića, rođenog u Budvi, potjecali bi iz Srbije.¹² P. Kolendić navodi da je sam biskup Antun po nekom ćirilichkom kodeksu utvrdio da je u rodu sa Stefanom Stiljanovićem, koji je podrijetlom bio iz Paštrovića.¹³ Suprotno, Duišin Bečiće smatra starim hrvatskim plemstvom iz Budve.¹⁴ U jednom dokumentu od 4. V. 1568. spominje se "misser Steffano Becich" kao paštrovički plemić (*nobile di Pastrovicchio*).¹⁵ Iz zapisa u

⁷ Carlo Federico B i a n c h i, *Zara Cristiana*, II, Zadar 1879, str.232.

⁸ Pius Bonifatius G a m s, *Series episcoporum Ecclesiae Catholicae*, Ratisbonae 1873, str.412, 803.

⁹ Gregorio de T o t t o, "Feudi e feudatari nell 'Istria Veneta", *Atti e memorie della societa istriana di storia patria*, Pola, Vol. LI-LII, 1939-1940, pp.55-107.

¹⁰ Francesco B a b u d r i, "Ruolo cronologico dei vescovi di Cittanova d 'Istria", *Archeografo triestino*, 1911, VI (XXXIV), str.125.

¹¹ Historijski arhiv u Zadru (HAZd), Spisi C.K. Vlade za Dalmaciju, 1798, Fasc. I, N.3667, fol.301.

¹² Daniele F a r l a t i, *Illyricum Sacrum*, Tomus IV, Venezia 1769, str.35.

¹³ Petar K o l e n d i ć, "Fra Pavao Posilović i njegovo >Naslađenje<", *Rad JAZU*, 206, Zagreb 1915, str.182.

¹⁴ Viktor Antun D u i š i n, *Zbornik plemstva u Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Bosni-Hercegovini, Dubrovniku, Kotoru i Vojvodini*, I, Zagreb 1938, str.53.

¹⁵ *Stampa Privileggi concessi dal Ser. Ducal Dominio di Venezia a Fedelissimi Pastrovichi*, Venezia, s.a., str.7, 11.

mletačkom "Libro Aureo" saznajemo da su Bečići već od XV. st. bili veoma zaslužni za Republiku kao dobri vojnici. Za osobite zasluge brojnih članova obitelji Bečić mletački je Senat 29. IX. 1727. podijelio mletački naslov "conte" pukovniku Stjepanu, potpukovniku Kamilu i kapetanu Marku, sinovima pok. Nadala Bečića.

Početak XVIII. st. Bečići imaju neka feudalna dobra u okolici Poreča u Istri. Bečići su godine 1754. postali i porečki plemići.¹⁶

Terminacijom Magistrata nad feudima od 22. I. 1733 (=1734) u "Libro Aureo" upisani su spomenuta braća Bečić sinovi pok. Nadala s brojnim potomcima (vol. I, N.356, f.454).

3. Benedetti

Prezime Benedetti tipičan je talijanski patronimik od imena Benedetto (lat. Benedictus - Benedictis). Prema neprovjerenim podacima Heyera i Bacoticha splitski Benedetti bili bi potomci veronskih della Scala, odakle im i ljestve u grbu.¹⁷

Godine 1459. spominje se u Splitu Antonio di Benedetto, a 1472. braća s titulom *ser* (gospodin) Antonius, Joannes i Benedictus, sinovi već pokojnog *ser* Benedikta iz Bergama.¹⁸

U Mlecima je "*in curia palatii Sancti Marci*" svečano i pred svjedocima 15. V. 1495. mletački vlastelin Sebastijan Delfino, na temelju carskog privilegija podijeljenog njegovu pradjedu Viktoru Delfinu od cara Sigismunda 26. IV. 1437. godine, promovirao na čast palatinskog grofa "gospodina" Nikolu de Benedictis pok. Ivana splitskog građanina. U Splitu je pred javnim bilježnikom u kancelariji grada sin spomenutog Nikole Pavao (Paulus) de Benedictis "*ex antedicta et prefata Imperiali auctoritate baronus et consiliarius, et Sacri Lateranensis Palatii Comes*" proglasio zakonitim Antu bastardnog sina Tome Sumice iz Splita. U kakvom su srodstvu splitski Benedetti s ovim članovima istoimene obitelji s imenom u latinskoj verziji teško je sa sigurnošću utvrditi.¹⁹

Pređi Benedettija koji se tijekom XVII.st. uzdižu trgovinom ulažu novac u kupovinu zemlje tako da su po zemljišnom prihodu bili jedna od najbogatijih

¹⁶ D e T o t t o, nav.dj., str.90.

¹⁷ Arnolfo B a c o t i c h, "Note araldiche", Archivio Storico per la Dalmazia, I/1926, Vol.I, fasc.1, str.47.

¹⁸ Bruno i Nepo K u z m a n i ć, "Splitska prezimena" (9)", *Slobodna Dalmacija*, 27. srpnja 1987. str. 15.

¹⁹ HAZd, Splitski arhiv, kut.63, 2/I, fol.13-18v.

obitelji u gradu. Generalni providur Catarino Corner ističe 6. VIII. 1667. zasluge obitelji Benedetti, od koje pohvaljuje braću Petra i Dujma kao članove "najstarije i veoma ugledne obitelji grada". Za kandijskog rata oni su porušili nekoliko svojih kuća izvan gradskih zidina.²⁰ Petar Benedetti bio je neko vrijeme splitski ubirač poreza a zatim i sanitarni soprintendant na Šolti, gdje je ta obitelj imala posjede i podigla svoj kaštel.²¹

Spomenuta braća Benedetti primljena su u plemićko vijeće grada Splita i 5. XI. 1671. ušli u vijeće položivši svečanu prisegu.²²

Naslov *mletački conte* podijeljen je Ivanu Benedettiju, sinu plemića Petra, dukalom Alvis Moceniga 21. VIII. 1723. godine. Terminacijom Magistrata nad feudima 27. VIII. 1723. upisani su u "Libro Aureo" conte Ivan Benedetti i njegov sin conte Dujam (Doimo). U isti "libar" upisan je 26. VIII. 1796. i conte Ivan (Giovanni) Benedetti, sin Vicka i Margarite Ostoja (Vol.I, N.271, f.368).

4. Bersatić

Obitelj Bersatić porijeklom je iz Supetra na Braču čije prezime prvi put bilježimo, prema A. Jutroniću, godine 1615. kada se spominje Ivan (Zuane) Bersatić, pučki prokurator. Nešto kasnije Bersatiće nalazimo ubilježene u matičnim knjigama u Bolu, Postirama, Bobovišću i drugdje, s napomenom: iz Supetra.²³

Bersatići su sudjelovali u borbama protiv Turaka u kandijskom ratu. Terminacijom izdanom u Splitu 8. XI. 1662. generalni providur Contarini ističe zasluge Ivana i Jurja Bersatića u borbama oko Kotora. U tim je borbama Juraj bio i ranjen. Zbog svojih zasluga izuzeti su od pučkih obaveza i stavljeni u stalež povlaštenika. Povlastice se odnose na spomenutu braću Ivana i Jurja Bersatića kao i na njihova nećaka Ivana, sina Pavla Bersatića.²⁴

Kada je obnovljeno skradinsko plemićko vijeće²⁵ terminacijom generalnog

²⁰ HAZd, Spisi generalnih providura (SGP), Catarino Corner (1665-1667), L.II, fol.561-561v.

²¹ A. B a c o t i c h, nav.dj., str.47.

²² Grga N o v a k, *Povijest Splita*, III, Split, Čakavski sabor, 1978, str.1283.

²³ Andre J u t r o n i ć, "Naselja i porijeklo stanovništva na otoku Braču", *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena*, knj. 34, Zagreb 1950, str.114.

²⁴ HAZd, SGP, Girolamo Contarini (1662-1664), L.I, fol.129v-130.

²⁵ Naučna biblioteka u Zadru (NBZd), ms.1103, Skradinski spisi (IV), fol. 24v; HAZd, SGP, Giustin da Riva (1705-1708), L.II, fol. 30 r-v. Usp. Ivan Grgić, *Obnova vlasteoske općine u Skradinu 1705. godine*, *Zadarska revija*, VII/1958, 2, str. 148-155.

providura Giustina da Riva, njegovom je odlukom od 13. I. 1705. (=1706) u skradinsko plemstvo bio upisan i kapetan Jerolim Bersatić iz Supetra, i on se doista našao na sjednici obnovljenog vijeća 28. II. 1706. godine. Taj je Bersatić sudjelovao u radu skradinskog vijeća od 20. III. 1707. kada je prvi put ušao u vijeće i njegov sin Ivan Petar (Zampiero) i položio prisegu.²⁶

Iz terminacije generalnog providura Angela Ema od 8. X. 1735. saznajemo podatak da je odlukom Senata Nikola Bersatić bio uvršten u bračko plemstvo.²⁷ U Supetru se u popisu povlaštenika i plemića koji imaju pravo na sol spominju godine 1737. kao plemići istarskog grada Poreča Juraj, dr. Vicko i Ivan Bersatić. Isti popis za 1738. godinu donosi i Matiju Bersatića.²⁸

Naslov *conte* izvodili su Bersatići po rodu Tolentića.²⁹ Terminacijom Magistrata nad feudima od 14. VIII. 1772. priznat je naslov *conte* Tomi Bersatiću pok. Ivana i njegovim sestrama Katarini i Domeniki (Vol.II, N.725, f.726). U Zadru su Bersatići 14. IX. 1772. prikazali terminaciju Magistrata u providurovoj kancelariji te je bila službeno zavedena u spisima.

5. Bianchini

U poznatoj enciklopediji talijanskog plemstva³⁰ Bianchini su ubilježeni kao "conti di Alberigo". Dekretom Senata 17. II. 1784. (=1785) Giuseppe Bianchini iz Zadra zajedno sa zakonitim potomcima uveden je u vikarijat i feudalni posjed Alberiga u okolici Verone s pravom sudbene vlasti u prvoj instanci i počasnim grofovskim naslovom. Feudalnom investiturom koju je proveo mletački Magistrat naf feudima 25. II. iste godine Giuseppe Bianchini sa sinovima Nicolom i Vincenzom upisan je u "Libro Aureo" (Vol. II, N.853, f. 854) s naslovom mletačkog grofa (*conte veneto*).

²⁶ NBZd, ms. 1103, l.26, 31v, 33.

²⁷ *Stampa delli Nobili di Rogosnizza etc.*, Venezia s.a., str.123.

²⁸ HAZd, Arhiv Brača, kut.73, sv.100, sveščić 24, fol.7, 26, 29, 41, 56; Isto, kut. 85, sv. 111, sveščić l. fol. 1, 14, 37.

²⁹ Historijski arhiv u dubrovniku (HAD), Arhiv Arneri (Pergamene), kut.1, 1480/VII (19. II 1480), 1483/VIII (26. V 1483), 1487/L (14. XII 1487). Car Fridrih III podijelio je 19. II. 1480. braći Nikoli i Petru Tolentić naslov palatinskih grofova, a potomcima ženske loze Tolentića plemstvo Svetog Rimskog Carstva. Potomci Tolentića po ženskoj lozi Bersatići, Doimi i Vilovići dobili su priznanje plemstva od Mletačke Republike, i to Doimi kao plemići a Bersatići i Vilovići naslov conte. Usp. Ricardo P r e d e l l i - P i e t r o B o s m i n, *I Libri Commemoriali della Repubblica di Venezia. Regesti*. Vol. 5: Libri XIV-XVII, Venezia 1901, str.233, 246.

³⁰ V. S p r e t i, nav.dj., II (1929), str. 76.

U Zadarskom je vijeću 5. I. 1789. (=1790) pročitana molba conte Giuseppe Bianchinija za prijem u zadarsko plemstvo. Na toj istoj sjednici conte Bianchini i njegov sin conte Vincenzo primljeni su u zadarsko plemstvo, a drugi sin conte Giuseppea Nicolo Bianchini ušao je u Zadarsko plemićko vijeće 31. X. 1792. i prisegao zakletvu.³¹

6. Beskuća (Biscucchia)

Najbolji poznavatelj prošlosti Prčnja N. Luković³² je zapisao da je oko godine 1660. došao u Prčanj jedan seljak iz Strpa kao beskućnik, a njegov je unuk već postao mletački conte!

Dukalom od 25. IX. 1704. Prčanj je podignut na autonomnu općinu a dvanaest prčanjskih porodica po nasljednom pravu su sačinjavali malo vijeće. Tom su krugu najviše vlastele pridruženi i članovi obitelji Beskuća.³³

Posjedi ove obitelji su bili u Mrčevcu, a prema podacima iz 1818. godine Biskuće su stekli feudalna dobra u okolici Verone pa ih isti dokument bilježi kao feudalnu obitelj.³⁴ Mletački naslov *conte* podijeljen je dekretom Senata 17. XI. 1781. godine pomorskom kapetanu Josipu (Jozi), Jurju i Marku sinovima pok. Vicka Beskuće.³⁵ Isti su sa potomcima upisani 28. XI. 1781. u "Libro Aureo" (Vol. II, N.817, f.818).

7. Borčić

Starinom su iz Komiže na Visu, gdje se spominju već 1539. godine. Krajem XVI.st. glavar Komiže je Frane Borčić. Prezime se bilježi i u matičnim knjigama kontinuirano od 1620. godine.

Nikola Borčić ženi se Anticom Boucaut (Bucò) i članovi te grane su conti Borčić-Bucò.³⁶

³¹ NBZd, ms. 704, *Jadre Liber octavus consiliorum* (1775-1806), fol.63v, 64, 72. (dalje *Jadre Lib.Cons.* s naznakom volumena).

³² Niko L u k o v i ć, *Prčanj. Historijsko-estetski prikaz*, Kotor 1937, str.360.

³³ V.A. D u i š i n, nav.dj., I, str. 68.

³⁴ HAZd, Spisi Registrature Namjesništva, svež.90 (1818), XII/2. XII/4.N.16281/7343, ad 1059.

³⁵ HAZd, Spisi heraldičke komisije (SHK), svež.1, N.12264; Heraldički spisi Vlade (HSV), VIII/7 (1827), N.14944.

³⁶ Nevenka B e z i ć-B o Ź a n i ć, *Stanovništvo Komiže*, Split, Logos, 1984, str.10, 11, 21, 56, 70.

Generalni providur Giacomo Boldù potvrđuje 1744. izbor Karla Borčića za kaštelana Komiže, a 1745. Borčićima je potvrđen kaštelanat tvrđave Sv. Nikole u Komiži.³⁷ Spomenuti Karlo Borčić potvrđen je kao kaštelan i 1754. godine, a na tom istom položaju nasljeđuje ga Petar Borčić, dok njega godine 1796. conte Nikola Borčić.³⁸

Terminacijom Magistrata nad feudima od 16. IX. 1791. priznat je naslov *conte* sinovima pok. Nikole Borčića: Luki, Jerolimu, Petru, Kaštelanu, Nikoli i Anti, koji su s potomcima upisani u "Libro Aureo" pod istim datumom (Vol.II, N.911, f.912).

8. Borelli

Imena pojedinih članova u rodoslovnom stablu obitelji odaju normansku tradiciju. Prema Dujšinu,³⁹ Borelli su podrijetlom Normani iz Beneventa, gdje su se zvali Borel, Burel, Burelli i Borely.

Među prvim Normanima u Beneventu bio je Anser Burelli 1016. godine, a zatim se 1053. spominje Oderizij Borelli.⁴⁰ Jedna grana nastanila se oko 1281. u Bologni. Iz te je loze prema neprekinutom redosljedu potekao Bartolomeo Borelli, rođen 1673. u Bologni, osnivač dalmatinske grane ove stare i ugledne obitelji.⁴¹

Rodoslovno stablo kao prvog Borellija u Bologni bilježi Jubertina 1281. godine.⁴² Borellijevi obnašahu najviše službe u vijeću Bologne, a prema podacima iz rodoslovlja bili su u srodstvu s najuglednijim plemićkim obiteljima u Bologni. Bartolomeo Borelli, osnivač dalmatinske grane praunuk je Matteae Barberini.

Kao časnik za bečkog rata u Dalmaciji (1714-1718) Bartolomeo Borelli unaprijeđen je 9. X. 1717. u "sargente maggior"⁴³ i potom napredovao do generala. Umro je 1736. kao zapovjednik kninske tvrđave.

Početkom 1752. Francesco Borelli, sin pok. Bartolomea, zatražio je s ortacima braćom Zavorović iz Šibenika i Antoniom Feltri iz Mletaka investituru

³⁷ HAZd, SGP, Giacomo Boldù (1744-1747), L.I, fol.1v-2, 55r-v.

³⁸ HAZd, SGP, Andrea Querini (1795-1797), L.I, fol.161v.

³⁹ V. A. D u i š i n, nav.dj., I, str. 89.

⁴⁰ Kažimir P e r k o v i ć, "Vrana i knezovi Borelli Vranski", *Glasnik heraldike*, god. II, Zagreb 1938, br. 3-4, str. 16.

⁴¹ Rukopis kod potomaka u Filipjakovu: "Borelli, o Barelli, o Burelli" (bez paginacije), iz XVIII st. Posljednji list ispisan rukom Andrije Borellija (1758-1815).

⁴² HAZd, Obiteljski arhivi, Spisi obitelji Begna, I, A 5, Auss.a 35. Borelli Conte di Wrana.

⁴³ HAZd, SGP, Alvise Mocenigo (1717-1720), L.III, fol.136v.

za slobodni vranski feud.⁴⁴ Njima je dekretom Senata od 28. III. 1752. podijeljen vranski feud i naslov mletački conte (*conte veneto*), a feudalna investitura izdana je 27. IX. 1752. u ime mletačkog dužda Francesca Loredana sa svim pogodbama, pravima i povlasticama.⁴⁵

U "Libro Aureo" (vol.II, N.617, f.618) s naslovom *conte* upisan je Francesco Borelli s datumom feudalne investiture. U Zadarsko plemićko vijeće bio je primljen 20. VII. 1796. Andrea Borelli sin pok. Francesca,⁴⁶ kojemu je kao zadarskom načelniku (*maire*) za francuske uprave 1810. podijeljeno odlikovanje francuske legije časti.⁴⁷

9. Bujović

Stari peraški povjesnik i pisac Andrija Balović⁴⁸ na jednom mjestu nabraja znamenite "case nobili Pirustensi" i tu spominje i obitelj Bujović.

Bujovići, doseljenici iz Bjelopavlovića, pripadahu doista starom plemstvu peraštanske općine i uvršteni su u popis plemića od 20. VI. 1766. godine kao pripadnici kasade Stojšić.⁴⁹ Vicko Bujović pok. Stjepana stekao je brojne zasluge za morejskog rata. On se 1692. istakao u borbama pod Trebinjem i pri ranijem zauzeću Herceg Novog.⁵⁰

Dekretom Senata tom je Vicku Bujoviću 18. III. 1704. podijeljen mletački naslov *conte*, a terminacijom Magistrata nad feudima 28. III. iste godine podjeljuje

⁴⁴ Šime P e r i Ć i ć, "Vranski feud i obitelj Borelli", *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, sv. XVIII, Zadar 1971, str.392-393.

⁴⁵ Naučna biblioteka u Splitu (NBS), M 64, Coppia della Investita Feudale di Vrana etc. fol.1-5, fol.9 (karta Feuda). Rukopis je poklonio maestro Antun Dobronić; HAZd, SGP, Girolamo Maria Balbi (1751-1753), L.II, fol.78v-80v.

⁴⁶ Jadre Lib.Cons. VIII, fol.82.

⁴⁷ HAZd, HSV, VIII/7(1816), N.142, ad. 7529/2232, Verzeichniss..., 6. Andrea Borelli.

⁴⁸ Miroslav M o n t a n i, "Uz kamene spomenike na otoku sv. Đorđa kod Perasta", *Zbornik Historijskog instituta JAZU*, vol.5, Zagreb 1963, str.365, bilj.44.

⁴⁹ Gligor S t a n o j e v i ć, "Nekoliko statističkih podataka o Boki Kotorskoj iz sredine XVIII stoljeća", Građa za istoriju Perasta, *Spomenik SANU*, CV, NS 7, Beograd 1956, str. 63.

⁵⁰ Francesco V i s c o v i c h, *Storia di Perasto (Raccolta di Notizie e Documenti)*, Trieste 1893, str.267.

mu se leno s feudalnim obavezama od 120 kanapa zemlje u Komburu.⁵¹ Pod istim je datumom upisan i u "Libro Aureo" (Vol.I, N.196, f.295). Sinovima conte Vicka Kristoforu, Stjepanu i Ivanu obnovljena je feudalna investitura 9. IV. 1731. godine. Ivan Bujović, nastanjen u Mlecima, odlukom Plemičkog vijeća Budve od 2. XII. 1733. pridružen je tamošnjem plemstvu, a nešto kasnije (6. XII) u plemstvo Budve upisana su i ostala dva brata conte Ivana Bujovića: Kristofor i Stjepan.⁵² Conte Vicko Bujović, sin Ivana rješanjem *motu proprio* za izuzetne zasluge u Bassanu primljen je 29. XII. 1760. i u plemstvo tog talijanskog grada.⁵³

U već ranije stečeni feud reinvestiran je 20. III. 1781. samo conte Antun Bujović, nakon što su se njegovi rođaci Ivan i Vicko odrekli feudalnih prava.⁵⁴ Ivan Vicko Bujović, sin Antuna, posljednji je član ove obitelji, kojemu je obnovljena feudalna investitura 20. IX. 1784. godine.⁵⁵

10. Burović

Poput Bujovića i Burovići pripadaju plemstvu dvanaest peraških kasada Perasta. U popisu plemića od 20. VI. 1766. kao članovi kasade Stojšić upisani su: Vicko, Ivan i Nikola Burović.⁵⁶

U borbama za oslobođenje Herceg Novog istakao se kapetan Ivan Burović, sin pok. Grgura. Hrabro se ponio i pod Čitulukom kao zapovjednik domaćih četa. Poznato je da je 1694. i dalje ratovao u Hercegovini i zatim postavljen za soprintendanta Herceg Novog. Pohvale i unapređenja dobio je i njegov nećak Antun Burović. Godine 1718. Grgur Stanislav Burović, sin viteza Ivana Burovića, imenovan je kapetanom, a 1727. naslijedio je oca na dužnosti soprintendanta Herceg Novog. Istu je dužnost od 1775. obnašao i Hektor, sin Stanislava Burovića.⁵⁷

Spomenuti Ivan Burović, junak iz morejskog rata, odlikovan je 1696.

⁵¹ HAZd, Miscellanea, svež.150, Poz.br. 1, Documenti feudali: Feudo Bujovich, fol. 5-11v.

⁵² NBZd, ms. 827, Documenti della famiglia dei conti Bujovich di Perasto (1634-1783), fol.14r-v.

⁵³ *Bolletino araldico storico genealogico del Veneto*, VII/1908, N.3, Venezia, str.21.

⁵⁴ HAZd, Miscellanea, svež. 150, Poz.1, br.2, fol.1-6v; br.3, fol.2-14.

⁵⁵ Ibid., br.4, fol.2.

⁵⁶ G. S t o j a n o v i ć, nav.dj., str.66.

⁵⁷ NBZd, ms.614, Attestati e lettere patenti per la famiglia perastina Burovich, I, dok.br.1-19.

viteštvom Sv. Marka, godine 1701. dobio leno od 200 kanapa zemlje, a dekretom Senata 12. V. 1703. i nasljedan naslov mletačkog grofa (*conte veneto*).⁵⁸ U "Libro Aureo" conte Ivan Burović upisan je bio 12. VII. 1706. godine (Vol. I, N.212, f.310). U plemstvo grada kotora primljen je 16. VII. 1721. godine. Godine 1791. nastanjen je u Kotoru conte Trifun Burović.

11. Capogrosso

Mjesto podrijetla ove splitske obitelji sa sigurnošću nije utvrđeno. Prilikom zahtjeva braće Capogrosso za prijem među splitske plemiće tvrde da su iz Bergama.⁵⁹ U Splitu se prezime Capogrosso u raznim varijantama može pratiti od 1444. godine.⁶⁰

Car i kralj Rudolf II grbovnicom izdanom u Pragu 19. I. 1593. podjeljuje ugarsko plemstvo Spličaninu Nikoli Capogrosso.⁶¹ Odlukom Senata braća Capogrosso - Bartol, Frane i Jerolim godine 1666. imenovani su za splitske plemiće. Međutim tek 6. IX. 1671. braća Bartol i Frane i potomci tada već pokojnog brata im Jerolima primljeni su u Vijeće splitskih plemića.⁶²

Feudalna dobra u selima Skočibuhe (danas Skočibe) i Jesenice preko javnog zakupa dobivaju 1759. rođaci Petar i Jerolim Capogrosso. Terminacijom Magistrata nad feudima od 1. X. 1759. uvedeni su u posjed i, s naslovom mletačkih conta koji im je 22. IX. podijelio Senat, istog dana upisani u "Libro Aureo" (Vol. II, N.654, f.655). Feudalna investitura je obnovljena Nikoli i Vicku, sinovima conte Jerolima Capogrosso 3. VIII. 1791. godine.

12. Carrara

Mletački pukovnik Sebastian Carrara pok. Francesca ženi se 1762. Franciscom Nassi, udovicom conte Francesca Borellija i time postaje poočim i skrbnik maloljetnog Andrije Borellija s pravom na trećinu vranskog feuda.

⁵⁸ HAZd, HSV, VIII/7 (1837), N.8248, 17222; VIII/7 (1838), N.16119, 17905; F. V i s c o v i c h, nav.dj.,str.267. Petar D. Š e r o v i ć, "Nekoliko akata iz XVII i XVIII v. o zaslugama i odlikovanjima Peraštana", *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru*, 12, Kotor 1964, str.197-207.

⁵⁹ G. N o v a k, nav.dj., str. 1274.

⁶⁰ B. i N. K u z m a n i ć, "Splitska prezimena (9)", *Slobodna Dalmacija*, 27. srpnja 1987, str.15.

⁶¹ HAZd, HSV, VIII/7 (1846), N.5774/1121 ad N.385; Bela K e m p e l e n, *Magyar nemesy almanach 1867-1909*, Budapest 1910, str.24.

⁶² G. N o v a k, nav.dj., str.1282-1283.

Feudalnom investiturom od 23. IX 1765. Carrara je stekao feudalna prava i naslovom mletačkog grofa (*conte veneto*) bio upisan u "Libro Aureo" (Vol.II, N.617, f.618). Naime i Carrara kao ortak Borellijevih nije financijski dugo izdržao pa se i on 1779. godine odrekao svojih prava na odnosni feud.⁶³ Naslov *conte* nije mu bio oduzet jer ga zakonito ističu i njegovi sinovi.

U zadarsko plemstvo primljeni su 20. VII. 1796. conte Sebastian i narednik Gio Andrea, braća, i njihov nećak kapetan Francesco Carrara.⁶⁴

13. Cvitković zv. Zdilar

Cvitkovići, zvani Zdilar, stara su trgovačka obitelj u Imotskom. U dokumentima priloženim za potvrdu svojih starih naslova plemića i knezova Cvitkovići su tvrdili da potječu od plemenite loze bosanskih knezova Nimičića iz Jajca. Navodno je nakon 1463. knez Cvitko prešao u Ljubuški i tu osnovao rod Cvitkovića,⁶⁵ iz kojeg su potekli i članovi one loze što se nastanila u Imotskom.

Iz jednog dokumenta u makarskom arhivu od 22. XII. 1765. čitamo da obitelj Stjepana Zdilara broji šest članova, da po glavi ima dva kanapa zemljišnog posjeda, a Stjepanov sin Petar se bavi trgovinom, što je za razliku od zemljoradnje na tako škrtom i siromašnom području pružalo bolje mogućnosti za gospodarski i društveni uspon.⁶⁶

Terminacijom Magistrata nad feudima, izdanom 18. XII. 1793. u ime dužda, priznati su kao "nobili e conti" i upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.940, f. 941). Toma pok. Petra s djecom i njegovi nećaci Petar, Grgur i Ante, sinovi pok. Stjepana s brojnim potomcima.

14. Dadić

Mjesto podrijetla ove obitelji nismo mogli utvrditi. Naslov *mletački conte* podijeljen je dekretom Senata Frani, sinu pok. Petra Dadića, mletačkog potpukovnika. U "Libro Aureo" isti je upisan relativno kasno, 19. XII. 1740. godine (Vol. I, N.525, f.524).

Terminacijom generalnog providura Grimanija imenovan je 31. VIII. 1733. vojnim liječnikom u Herceg Novom "conte Francesco Dadich" koji je služio na

⁶³ Š. P e r i ć i ć, nav.dj., str. 394.

⁶⁴ Jadre Lib. Cons., VIII, fol.80v-81.

⁶⁵ V.A. D u i š i n, nav.dj., I, str. 250.

⁶⁶ HAZd, Arhiv Makarske, svež.66, IV, fol.5; HSV, VIII/7 (1839), N.7632/2265 - navedeno da su "bosanski plemići i konti".

Krfu, zatim na mletačkim ratnim brodovima u ratu i u miru, a uz to je bio i liječnik mnogih mletačkih kapetana mora (*capitani da mar*) - vrhovnih pomorskih zapovjednika.⁶⁷

Molbu za prijem u ninsko plemstvo 30. VII. 1775. podnose braća conti Dadić-Ambelicopulo; pozivaju se na kandijsko plemstvo obitelji Ambelicopulo i naslovljeni su titulom *conte*. Na sjednici Ninskog plemićkog vijeća od 26. VIII. 1775. primljeni su u plemstvo braća conti Petar, Ante, Frane i Marin Dadić-Ambeliscopulo.⁶⁸ Da li su potomci navedenog conte Dadića, nismo mogli utvrditi jer i sami nigdje ne navode očevo ime.

15. Dadići (Dadichi)

Prema zapisima u "Libro Aureo" njihov zavičaj je Dalmacija. Obitelj je stekla velikih zasluga ratujući na Levantu. Mletački senat je 28. V. 1711. podijelio naslov *mletački conte* majoru Lorencu "Dadichi", sinu pok. Jurja, nekadašnjeg potpukovnika. U "Libro Aureo" upisan je conte Lorenzo "Dadichi" terminacijom od 12. VIII. 1740. godine zajedno sa svojim sinovima i unukom Arsenijem (Vol.I, N.518, f.516). Da li su ovi Dadichi u srodstvu s već spomenutom obitelji Dadić? Tiskani mletački *Ruolo dei Titolati* za Dalmaciju obje obitelji iskazuje pod jednim prezimenom: Dadić.

16. Damiani (Damjanović)

Prema nepotvrđenoj tradiciji Damjanovići na Brač dolaze iz Poljica.⁶⁹ Generalni providur Contarini daje povlasticu izuzeća od pučkih obaveza kapetanu Vicku Damjanoviću s Brača.⁷⁰

Slobodan feud otočića Vrgade, po izumruću Klokočića,⁷¹ na javnoj dražbi dobivaju Frane "Damiani sive Damianovich dalla Brazza" nastanjen u Zadru, zajedno s bratom Ivanom i nećakom Kuzmom Franom, sinom njihova preminulog

⁶⁷ HAZd, SGP, Zorzi Grimani (1732-1735), L.I, fol. 58r-v.

⁶⁸ HAZd, Consiliorum None Liber II. Anno 1742 usque ad annum 1779 (Cons. None Liber), fol.142r-v,143.

⁶⁹ A. J u t r o n i ć, nav.dj., str.122.

⁷⁰ HAZd, SGP, Girolamo Contarini (1662-1664), L.I, fol.148v-149. Split 20. I. 1662. M.V. (=1663).

⁷¹ HAZd, Spisi ukinutog Samostana Sv. Dominika, br. 74.(stara signatura).

brata Pavla.⁷²

Feudalna investitura izdana je 26. IX. 1682. i spomenuti članovi obitelji Damjanović zvani Damiani, upisani su s naslovom *mletačkih conta* u "Libro Aureo" (Vol.I, N.480, f.478). Investitura je obitelji Damiani obnavljana u nekoliko navrata. Tako je 9. V. 1735. obnovljena za conte Šimuna Petra pok. Frane, braću Franu i Ivana pok. Ante, Kuzmu Franu pok. Pavla i Šimuna Petra pok. Ivana. Investitura je obnovljena⁷³ i Petru Josipu, sinu Kuzma Frane, 27. III. 1775. godine, a 19. III. 1792. je zajedno s braćom Franom i Ivanom upisan u "Libro Aureo" s naslovom *conte*.

Od godine 1744. članovi su šibenskog plemstva,⁷⁴ a na sjednici skradinskih plemića 12. IX. 1756. u vijeću su Frane Damiani i conte Ivan, koji je položio prisegu.⁷⁵

U zadarsko plemstvo 20. VII. 1796. primljena su braća conti Petar Josip, Frane i Ivan, sinovi pok. Kuzme Frane.⁷⁶

17. Dede - Mitrović

Korijeni prezimena vode nas na mletačke otočke posjede u Jonskom moru. Godine 1722. u dokumentima je zabilježen mletački potpukovnik Todorin (Teodorin) Dede, s naznakom da je iz albanske porodice nastanjene u Zadru.⁷⁷ Međutim u XIX. stoljeću članovi obitelji Dede priženjeni su Mitrovićima od kojih preuzimaju i prezime.

Potpukovnik Todorin Dede ženi se posljednjom baštinicom kotarske pravoslavne obitelji serdara Mitrovića, koji su naslov *mletački conte* dobili 1705. godine.⁷⁸ Taj je naslov obitelji Mitrović dekretom Senata od 6. VI. 1739. prenesen na potomke potpukovnika Todorina Dede i njegove žene Jelene, rođene Mitrović, koji ističu oba prezimena.⁷⁹

Sinovi Todorina Dede (umro 1747) braća Cirijak i Petar primljeni su u

⁷² HAZd, Miscellanea, svež.175, Feudo Vergada, Poz.1, fol. 2r-v, 3r-v; Poz.3, fol.1-10.

⁷³ Ibid., Poz.4, fol.1-12; SHK, svež. 1, N. 234 (31607/2953).

⁷⁴ F.A. G a l v a n i, nav.dj., I, str.79-82.

⁷⁵ NBZd, ms. 1103/IV, fol.6r-v.7.

⁷⁶ Jadre Lib.Cons., VIII, fol.82.

⁷⁷ HAZd, Ducali e terminazioni (Duc. e term.), libro V, N.1785, fol.78v-79.

⁷⁸ HAZd, SGP, Giustin da Riva (1705-1708), L.II, fol.23.

⁷⁹ Idem, Marin Antonio Cavalli (1738-1740), L.I, fol.70v.

ninsko plemićko vijeće 2. XI. 1752. godine.⁸⁰ Na vijeću od 23. III. 1756. conte Petar Dede-Mitrović polaže prisegu, a serdar Ilija Dede Mitrović, Cirijakov sin, pristupa vijeću 28. V. 1775. godine,⁸¹ dok je Cirijak Dede-Mitrović, sin Nikolin, bio čak i rimokatolički kanonik.

U "Libro Aureo" upisani su 19. XII. 1740. Teodorin Dede i njegova žena Jelena Mitrović (Vol.I, N.526, f.525).

18. Devčić

U "Makarskim spisima" registrirana je genealogija obitelji Devčić iz Podgore a kao rodonačelnik ubilježen je Stjepan (Steffano) Devčić.⁸² Generalni providur Contarini 1664. ističe zasluge "conte" Stjepana Devčića iz Podgore i određuje da se upiše među makarske salariate s punom plaćom.⁸³ Isti je 1668. jedan od sudaca lokalnog Zbora.⁸⁴ Njegov naslov je dosljedan prijevod tada uobičajene funkcije - scoskog kneza! Godine 1672. na Visu se među novim stanovnicima spominju braća Devčić.⁸⁵ Tijekom XVIII.st. viški Devčići ističu plemićke naslove i pomno prikupljaju "dokaze" svog plemstva. Izgleda da je tom prilikom sastavljena Ludovikova isprava i točno datirana 1376. godinom, koju su Devčići 1. V. 1790. prikazali u providurovu uredu u Makarskoj kao "*nobili originarj, e di antichissima famiglia nel Regno d'Ungaria*". Iz nekog "Ilirskog grbovnika" u Kotoru 1755. daju ovjeriti i grb.⁸⁶

Dužd Francesco Loredan u dukali od 30. XII. 1758. ističe zasluge braće "conta" Martina i Jurja, sinova pok. "conte" Ivana.⁸⁷

Na temelju tih dokumenata, viškim je Devčićima, potomcima "conte" Martina i Jurja, Magistrat nad feudima 7. IX. 1796. potvrdio naslov *conte* kojim su se otada mogli legalno služiti a u "Libro Aureo" ubilježeni su njihovi brojni potomci (Vol. II, N.981, f.982).

⁸⁰ HAZd, Cons.None. Lib.II, fol.38v.

⁸¹ Ibidem, fol. 123.

⁸² HAZd, Arhiv Makarske, svež. 18, N.26, fol.8.

⁸³ HAZd, SGP, Girolamo Contarini (1662-1664), L.I, fol.156r-v.

⁸⁴ *Stampa...Pastrovichi*, str.97.

⁸⁵ Ibidem, str.116-117.

⁸⁶ NBS, Miroslav Alačević, Spisi iz ostavštine, M.627/2, Obitelj Devčić iz Podgore.

⁸⁷ Poznata je bila M. Alačeviću v.cit. gornju bilješku.

19. Doimi (Dojmi)

Prezime Doimi (Dojmi) tipičan je patronimik prilično rasprostranjenog imena Dujam (Doimus). U Trogiru se to prezime javlja već 1284. godine. Trogirski heraldičar Jerolim Buffalis piše da je 1295. godine Petar, sin Nikole Dujmova (Doimi), uzeo za ženu Uršu, kćer bana Pavla Šubića i da je tim putem dospjelo Šubićevo krilo u grb Dojmija. Na Hvaru postoji jedna obitelj Doimi, nastavlja Buffalis, koja se uznosi i razmeće ugarskim plemstvom, primljena je u plemstvo gradova Budve i Torcella a iskazuje trogirsko podrijetlo.⁸⁸

Kao potomci Tolentića (Tollentis) braća Doimi don Petar Silvestar i Ivan sinovi Stjepana, te njihov nećak Stjepan, sin pok. Alvisa, priznati su kao plemići Svetog Rimskog Carstva⁸⁹ dekretom Senata od 11. VIII. 1753, a 28. VIII. upisani su s tim plemićkim naslovom u "Libro Aureo" (Vol.II, N.625, f.624).

20. Dominis

Nastanak prezimena Dominis vodi nas u daleko XII. stoljeće. Tipičnog patronimičnog podrijetla nastalo od imena Diminja, Domanja, Domina, izvedeno od Dominicus. Dominisi pripadaju najstarijem sloju rapske vlastele.⁹⁰ Rodoslovlje ove obitelji nosi naslov "Arber Frangipana sive de Dominis" i sastavljeno je oko godine 1597. poticajem nadbiskupa Markantuna de Dominisa.⁹¹ Prvi se u stablu spominje Stjepan 1283. godine. Međutim u dokumentima on je zabilježen i nešto ranije⁹² (1280) i gotovo bez prekida možemo od njega pratiti granjanje ove obitelji.

Članovi obitelji De Dominis zapisani su u najranijim popisima rapske vlastele 1372. i 1388. godine.⁹³ Andrija (Andreolus) de Dominis, kraljevski vitez i "familiaris" kralja Ladislava Napuljskog, primljen je 26. IV. 1403. u zadarsko plemstvo sa svojim zakonitim potomcima.⁹⁴ Grbovnicu, s novim grbom,

⁸⁸ Francesco M a d i r a z z a, "Il Re d 'Armi di Trau", *Smotra dalmatinska (Rassegna dalmata)*, XIII/1900, N.72, Zadar, str.2.

⁸⁹ HAZd, SGP, Francesco Grimani (1754-1756), L.III, fol.70v.

⁹⁰ F.A. G a l v a n i, nav.dj., I, str.94, 95 i d.

⁹¹ Rodoslovno stablo, ovjereno u rapskoj kancelariji (prijepis), sada u posjedu cte Dragomira (Miri) de Dominisa u Trstu (Italija).

⁹² NBZd, ms. 504, Documenti della Santuaria di Arbe 1018-1292, fol.81.

⁹³ Josip A l a č e v i ć, "Alcuni documenti delle cessate comunità nobili di Arbe e di Nona", *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, XXII/1899, Split, str.198. Popis iz 1388. v. Arhiv JAZU u Zagrebu, Acta mediaevalia, IV d 11-17.

⁹⁴ NBZd, ms.578, Documenti spettanti alle famiglie Dominis di Arbe, Florio e Ferrari di Zara (1429-1790), fol.1-2.

podijelio je car Sigismund 16. VII. 1434. senjskom biskupu Ivanu Dominisu.⁹⁵ Toga je Ivana i braću Stjepana, Damjana i Krševana (Grisogonusa) i strica mu Kristofora, sina pok. Stjepana, i njihove zakonite potomke zauvijek (*in perpetuum*) car Sigismund poveljom od 26. VIII. 1437, izdanom u Pragu, podignuo na čast palatinskih grofova sa svim pravima i povlasticama koje tom naslovu pripadaju⁹⁶.

Uz matičnu, rapsku lozu De Dominisa, postojale su još dvije: starija i mlada šibenska loza.⁹⁷ Priznanje naslova dobili su šibenski Dominisi od magistrata nad feudima 12. IX. 1744. i kao "conti" bili upisani u "Libro Aureo" Vicko, sin Dominika, sa sinovima Augustinom Kristoforom i Jerolimom te unucima Vickom i Petrom, sinovima Jerolima de Dominisa (Vol.I, N.561, f.562).

21. Dragičević

U poljičkim statutima Dragičevići se spominju kao "plemenita gospoda bosanska". U popisu poljičkih plemića od 7. IV. 1777, potvrđenom na općem zboru pod Gracem, zabilježena je porodica Dragičević iz Čišle.⁹⁸

Nikola Dragičević, koji se pojavljuje u Zadru oko 1757. gdje otvara radionicu prerade domaće vune, lana i konoplje,⁹⁹ karakterističan je primjer uspona na društvenoj i hijerarhijskoj ljestvici tadašnjeg vremena. On je uzeo u zakup ubiranje svih podavanja i prihoda od travarine fiskalne komore u Zadru i Šibeniku, a potom je zakupnik desetine za čitavu pokrajinu.¹⁰⁰ Kao adjutant u Vrgorcu dobiva sedam kanapa zemlje u Poljicima kod Nina, u okolici Zatona ninskog dobiva 20 ždrebova zemlje jer se nastanio u Zadru.¹⁰¹

⁹⁵ Arhiv Hrvatske u Zagrebu, Obiteljski spisi, sign.O-12, Spisi obitelji Dominis, dok.br.1.

⁹⁶ HAZd, Spisi zadarskih bilježnika, Johannes a Morea (1548-1561), busta unica, 6, Istrumenti 1563-1570, fol.28-30.

⁹⁷ F.A. G a l v a n i, nav.dj., I, str.100. Rodoslovlje šibenskih Dominisa, koji su izumrli 1915. godine, sastavio je njihov nasljednik kapetan Frane Gogala 1938. godine.

⁹⁸ Miroslav P e r a, "Prilog problemu poljičkih didića", *Poljički zbornik*, 3, Split 1978, str.134.

⁹⁹ *Zadar pod mletačkom upravom 1409-1797*, Prošlost Zadra, knj.III, Zadar 1987, str.492 (Šime P e r i ć i ć, "Gospodarske prilike u XVIII st.").

¹⁰⁰ HAZd, Spisi mletačkog fiskalnog savjetnika, svež.1, I/2, poz.5, poz. 30c 31 e 18; Ib.Fasc.II, poz.4.

¹⁰¹ HAZd, Duc. e term. IX, N.3250, fol.81v; SGP, Giacomo da Riva (1772-1774), L.I, fol.55r-v.

Kako su preci Dragičevića bili katunski knezovi u Poljicima (kod Splita), zatražio je Nikola priznanje plemstva i terminacijom Magistrata nad feudima od 28. IX. 1763. skupa sa sinom Šimunom bio upisan u "Libro Aureo" s naslovom "conte" (Vol.II, N.673, f.674).

22. Ergovac

Osnovu prezimena čini "hrga" kao kod prezimena Arga, Harga, Haržić, Heržić. U Splitu su utvrđeni već od 1540. godine i dolaze iz Podstrane. U matičnim knjigama pišu se do sredine XVIII. st. "Hargovaz", a poslije toga kontinuirano Ergovac.¹⁰²

Obitelj Ergovac je bila splitski dobrotvor, o čemu svjedoči spomen-ploča na staroj općinskoj bolnici, na kojoj piše da je bila podignuta nastojanjem braće Ante, Frane i Petra Ergovca. Ante Ergovac oporučno je za podignuće bolnice ostavio tisuću cekina, a njegova braća 1786. podniješe generalnom providuru molbu za njeno podignuće. Ergovci su za vrijeme velike nestašice i gladi 1783. i 1784. godine nabavili žita i bez dobitka rasprodali najpotrebnijima. U jednom pismu Mletačkom senatu oni tvrde "da su se u malo godina obogatili s pomoću božjom i trudom i znojem svojim".¹⁰³

Franu i Petru, braći Ergovac pok. Marina, i kanoniku Marinu, sinu Franinu, dekretom Senata podijeljen je mletački naslov *conte*¹⁰⁴ i s tim su naslovom upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.978, f.979).

Svoju bogatu knjižnicu ostavio je don Marin Ergovac 1808. godine splitskom sjemeništu.¹⁰⁵

23. Feltri

Mletački građanin, bilježnik i član Notarskog kolegija grada Salò (Lago di Garda) Antonio Feltri kao ortak Francesca Borellija infeudiran je u trećinu vranskog feuda investiturom od 27. IX. 1752. godine na temelju ranije odluke Senata.¹⁰⁶

¹⁰² B. i N. K u z m a n i ć, "Splitska prezimena (16)", *Slobodna Dalmacija*, 3. kolovoza 1987, str. 20.

¹⁰³ Ante K u z m a n i ć, *Braća Ante, Frane, Petar Ergovac..., Dobročinioci splitski*, Zadar 1871, str. 7, 9, 16-18.

¹⁰⁴ HAZd, Duc. e term. VII, N.3081, fol.57v.

¹⁰⁵ Ivan O s t o j i ć, "Metropolitanski kaptol u Splitu", *Analecta croatica christiana*, 7, Zagreb 1975, str. 303.

¹⁰⁶ NBZd, ms.111, Feudi in Dalmazia, Feudo di Vrana, fol.75-88; HAZd, SGP, Girolamo Maria Balbi (1751-1753), L.II, fol.78v-80v.

S naslovom *mletačkog conte* upisan je u "Libro Aureo". Kako Feltri, a i braća Zavoreo, nije mogao financijski udovoljavati svojim obvezama, na vlastiti zahtjev sredinom 1756. istupa iz ortaštva. Senat je odlukom od 12. VIII. 1756. prihvatio njegovo istupanje i poništio podijeljeni plemićki naslov, što je službeno bilo zavedeno i u "Libro Aureo" (Vol.II, N.617, f.618).

24. Galbiani

Visoki plemićki naslov *conte veneto* šibenske obitelji Galbiani vezan je uz vranski feud obitelji Borelli. Ugovorom od 9. XII. 1791. conte Andrea Borelli udružio se s braćom Galbiani iz Šibenika, prihativši ih kao ravnopravne ortake, odnosno korisnike i vlasnike polovine čitava vranskog feuda.¹⁰⁷ Braća Galbiani, Gio Domenico i Gio Antonio, dobivaju feudalnu investituru 19. XII. 1791. s naslovom *conte*¹⁰⁸ i pod tim su datumom upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.914, f.915).

Podrijetlom su iz Bergama, bavili su se lovom na koralje, a Giambattista Galbiani je 1750. zakupnik desetine u šibenskom okrugu.¹⁰⁹

Braća Galbiani, Gio Domenico i Gio Battista, primljeni su 26. VIII. 1775. u Plemićko vijeće grada Nina.¹¹⁰ S potomcima Gio Domenica god. 1838. izumire obitelj.

25. Giusti

Obitelj Giusti toskanskog je podrijetla i već od 1408. godine živi u Veroni, gdje pripada tamošnjem plemstvu a poznati su kao *conti Giusti del Giardino*. Naslov *conte* dobivaju 10. III 1502. godine, sadašnji grb carskom poveljom 1600. kada im je iste godine nešto ranije naslov potvrđen za zemlje Sv. Rimskog Carstva. Pripadahu redu jeruzalemskih vitezova od 1598, a rimski patricijat uživaju na temelju povelje iz 1611. godine.¹¹¹

U Dalmaciji se javljaju krajem XVII.stoljeća. Generalni providur Mocenigo 1684. ističe zasluge conte Francesca Giustija koji se proslavio u boju pod Bečom, a u Dalmaciji je zapovijedao četom domaćih jedinica tzv. oltramarina, pa je stoga

¹⁰⁷ Š. P e r i č i ć, "Vranski feud", str.394.

¹⁰⁸ HAZd, Biblioteka Rkp.22 - Dukala dužda Lodovica Manina od 19. decembra 1791, koja se odnosi na vranski feud.

¹⁰⁹ F.A. G a l v a n i, nav.dj., I, str. 127-129.

¹¹⁰ HAZd, Cons.None, Lib.II, fol.141r-v.

¹¹¹ V. S p r e t t i, nav.dj., III (1930), str.495.

unaprijeđen u sargente maggior.¹¹² Jedna druga loza obitelji Giusti g.1713. u Zadru iskazuje svoje rodoslovlje po kojemu su u srodstvu (potomci po ženskoj liniji) obitelji grčkog podrijetla Scordili-Dimitropulo i iz tog su braka potekli: Giuseppe, potpukovnik, Zaccaria, sargente maggior i dr. Antonio.¹¹³

Spomenuti potpukovnik Giuseppe, dr. Antonio i njihov nećak Gio Antonio pok. Zaccarije primljeni su "pro meritis" u plemstvo grada Nina 24. V. 1742. godine.¹¹⁴ U Plemičko vijeće Raba¹¹⁵ primljen je 2. II 1745. (=1746) spomenuti dr. Antonio koji je dekretom Senata 20. VIII. 1745. i feudalnom investiturom (20.IX) dobio leno sa selima Škabrnje, Prkos i Plavanjsko.¹¹⁶ Investitura je obnovljena i sinovima dr. Antonija 29. XI. 1757. godine,¹¹⁷ od kojih su conti Simon Steffano i Giuseppe Zorzi primljeni 20. VII. 1796. u zadarsko plemstvo¹¹⁸ i 23. IX. iste godine kao "nobili e conti" upisani u "Libro Aureo" (Vol.I, N.143, f.240; Vol.II, N.987, f.988).

26. Grimaldi

Prema jednoj potvrdi zadarskog plemstva od 24. II. 1784. (=1785) Grimaldi starinom pripadahu plemstvu kraljevine Korzike.¹¹⁹ U Dalmaciji su od kandijskog rata (1645-1669) u mletačkoj službi.¹²⁰ Nicolò Grimaldi dobio je 1715. čin generala,¹²¹ njegov sin potpukovnik Giacomo ženi se drugom od pet sestara posljednjih potomaka glasovitog roda Civaletlis i oporučnom baštinicom prastrica mons. Grgura Civaletlisa, skradinskog biskupa.¹²² Njihovi sinovi kapetan Giuseppe (Iseppo) i dr. Nicolò primljeni su 22. IX. 1756. u zadarsko plemstvo.¹²³

¹¹² HAZd, SGP, Domenico Mocenigo (1684), L. unico, fol.63r-v.

¹¹³ HAZd, Spisi zadarskih knezova, Giovanni Balbi (1713-1715), L.I, fol.91r-v.

¹¹⁴ HAZd, Cons.None, Lib.II, fol.7, 19.

¹¹⁵ J. A l a č e v i ć, *Alcuni documenti*, XIII, (1900), str.68.

¹¹⁶ HAZd, Duc. e term. IX, N.3150, fol.27v-30.

¹¹⁷ Ibidem, N.3246, fol.78v-79v; *Stampa Fratelli Giusti feudatari*, Venezia, s.a., str.17, 61-66.

¹¹⁸ Jadre Lib.Cons., VIII, fol.82.

¹¹⁹ Ibidem, fol.50.

¹²⁰ HAZd, SGP, Alvise Mocenigo (1717-1720), L.III, fol.136v.

¹²¹ HAZd, SGP, Angelo Emo (1714-1717), L.III, fol.300, 341v-342.

¹²² NBZd, ms.292, Documenti delle famiglie Bortolazzi, Cedolini, Civaletti, Grimaldi, Grisogono ecc., fol 237.

¹²³ Jadre Lib.Cons., VII, fol.114v-115, 119.

Njima je terminacijom generalnog providura za Dalmaciju 20. IV. 1768. izdana investitura na ubiranje desetine Raševića,¹²⁴ a u slučaju ratovanja Grimaldijevi su bili dužni na svoj trošak uzdržavati četrdeset konjanika, što je bila tipična feudalna obaveza, znak alodijalne, lenske zavisnosti feudalca prema vladaru, odnosno mletačkoj državi.

U "Libro Aureo" upisani su 7. IX. 1796. s naslovom *conte brigadir Nicolò Giuseppe* i Nicolò Antonio, braća Grimaldi, i conte Giacomo, sin Nikole (Vol.II, N.982, f.983).

27. Grisogono - Bortolazzi

Prezime Grisogono je vrlo rijedak patronimik od imena grčkog podrijetla Hrisogon i njegove latinske inačice Crisogonus i Grisogonus. Prezime je karakteristično za Zadar gdje se od najranijih stoljeća srednjeg vijeka štuje kult Sv. Grisogonusa - Krševana.¹²⁵

Grisogono zvani Bortolazzi jedna su loza starih Grisogona i može se njihov rodoslijed kontinuirano pratiti od 1250. godine.¹²⁶ Prvi od roda Grisogona koji nosi i pridjevak "Bortolazzo" bio je Antonius, sin Bartola Maurova. Bartol se prema pouzdanim vrelima spominje 1367, a umro je nešto prije 1381. godine. Spomenuti "ser Antonius quondam Bortolaci de Grisogonis" jedan je od izvršitelja oporuke pok. Mande, žene pok. ser Danijela Varikaše (Varicassis), zadarskog vlastelina, od 9. VII. 1398. godine.¹²⁷ Taj je Antonius 1405. i kraljevski vitez (*regius miles*).

U spisima heraldičke komisije Bortolazzijevi su naveli da se s naslovom conte prvi pojavljuje godine 1423. Fridrik Grisogono.¹²⁸ Međutim, u rodoslovlju sačuvanom u zadarskom arhivu s tim je naslovom ubilježen Ante, sin Frane Bortolazzija 1530. godine.

Početkom 1772. Ante Grisogono Bortolazzi zatražio je za sebe i braću investituru na ubiranje desetine i travarine (*erbatika*) sela Kruševa kod Novigrada.

¹²⁴ HAZd, Miscellanea, svež.150, Poz.2, fol.1-2; br.2, fol.1; NBZd, ms.110, Feudi in Dalmazia, fol.181, 184-185. Na obitelj conte Grimaldi odnosi se i jedna mletačka "Stampa", kojoj se u Naučnoj biblioteci u Zadru zametnuo trag (stara signatura: 15279 Misc. C 61), pod naslovom "Per li nobb. Consiglieri della Communita di Zara, Stampa al Laudo, pag.27 segg. (famiglia Grimaldi).

¹²⁵ O zadarskim prezimenima u srednjem vijeku v. Vesna J a k i ć-C e s t a r i ć, "Etnički odnosi u srednjovjekovnom Zadru prema analizi osobnih imena", *Radovi Instituta JAZU u Zadru*, sv.XIX, Zadar 1972, str.99-166.

¹²⁶ HAZd, Obiteljski spisi Begna, svež.I, A-5, 14.

¹²⁷ HAZd, Spisi samostana Sv. Krševana, kut.14, perg.450 (39)-XVIII.

¹²⁸ HAZd, SHK, svež.1, N.294, 311 (ad 12571).

Senat je povoljno riješio njihov zahtjev 23. XII. 1772, a Magistrat je izdao Bortolazzijevima feudalnu investituru koju su 2. III. 1773. u Zadru prikazali na ruke generalnog providura.¹²⁹

U Zadru su 26. IX. 1781. prikazali terminaciju Magistrata nad feudima od 20. VIII. kojom su priznati kao conti i upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.809, f.810) Šimun Grisogono Bortolazzi i njegovi nećaci conti Ante, Šimun, Jerolim i Marko i priznati "per veri Titolati di questo Dominio".¹³⁰

28. Grubišić

Prezime je patronimičnog postanka od imena Grubiša, koje je bilo rasprostranjeno u našim krajevima. U "Libro Aureo" upisani su članovi obitelji Grubišić iz Makarske.

Starina makarskih Grubišića je u Tučepima i "Ruolo" povlaštenika makarskog primorja od 30. X. 1690. bilježi imena Andrije, Marka i Matijaša Grubišića u Tučepima bez ikakve staleške oznake.¹³¹

Početak XVIII.st. slijedi ulazak u grad Marka, sina Mihovila, Grubišića, koji trgovinom stječe stanovit ugled, u dokumnetima je tituliran kao "Signor" i "Domino", a 1717. jedan je od sudaca makarskog Zbora.¹³² Godine 1747. kupuje zemlju od svojih rođaka iz Tučepa, koji ga u ugovoru još uvijek nazivaju "nostro parente".¹³³ On podiže u zaseoku Pašalići u Gornjim Tučepima Crkvu Sv. Mihovila,¹³⁴ , svog zaštitnika, a iznad vrata daje postaviti natpis i grb koji je identičan grbu bosanskih Grubješevića iz "Ilirskog" fojničkog grbovnika. U popis makarskog plemstva Grubišići su uvršteni 1763. godine¹³⁵ i vjerojatno od tada prikupljaju dokumenta "svog starog plemstva"! Tako su već krajem XVIII.st. imali

¹²⁹ Feudi in Dalmazia, fol.123-155.

¹³⁰ HAZd, Duc. e term. VI, N.2385, fol. 112v.

¹³¹ HAZd, Spisi C.K. dvorskog komesara Petra Goess, Privileggi, Filza III, Macarsca, fol.1618v.

¹³² HAZd, Arhiv Makarske, svež.11, fol.237; svež.12, fol.989-990; svež. 13, fol.525; svež.15, fol.409.

¹³³ Ibidem, svež.41, II, bez folijacije - d.d. 29. VIII. 1747. (Nažalost tek nekoliko prvih svežnjeva makarskog arhiva je paginirano pa smo se odlučili citirati dokumenta sub data.)

¹³⁴ Nevenka B e z i ć-B o ž a n i ć, "Srednjovjekovni spomenici Makarskog Primorja", *Makarski zbornik*, I, Makarska 1970, str.297, bilj.90.

¹³⁵ H e y e r, nav.dj., str. VIII. Nije nam poznato odakle je taj popis autor prepisao. U danas sačuvanom makarskom arhivu ga nigdje nema. Da li je točno datiran? Nije li to 12. I. 1764. odnosno 1763. More Veneto?

rukopisnu knjigu od 123 stranice s brojnim dokumentima i rodoslovnim stablom.¹³⁶ Možda je u traganju za obiteljskim spomenicima uložio truda i znameniti opat Klement Grubišić, koji je u svom ljetnikovcu u Tučepima ugostio Alberta Fortisa.¹³⁷

U djelima Petra Bartulovića spominje se kao "nobil ab antico d 'Ungaria" i zatim "Conti Grubisich, antichi nobili di Bosna".¹³⁸ Terminacijom Magistrata nad feudima priznati su kao "nobili e conti" i s tim naslovom 19. XII. 1796. upisani u "Libro Aureo" sinovi pok. Josipa Grubišića: Bernard, Mihovil, Klement, Petar, Ante, don Josip, Ivan Krstitelj i Marija (Vol.II, N.989, f.990).

29. Ivanović

Ako je vjerovati peru Kristofora Ivanovića, kanonika u Budvi i autora rukopisne budvanske kronike, rod Ivanović podrijetlom je sa Cetinja.¹³⁹

Junaštva braće Ivanović iz Dobrote opjevao je slavni fra Andrija Kačić-Miošić,¹⁴⁰ a drugo izdanje *Razgovora* (1759) posvetio "Knezu Luci Ivannovichiu iz Dobrote od Bukke Kotorske". Do danas se o Ivanovićima dosta pisalo.¹⁴¹ Za izuzetne zasluge kapetanu Luki Ivanoviću dekretom Senata od 29. XII. 1753. podijeljen je mlčtački naslov *conte*, a njegovu sinu Marku i viteštvo Sv. Marka.¹⁴² Feudalna investitura na nekadašnji feud *conte* Rakovića data je 7. I. 1754. godine.¹⁴³

¹³⁶ HAZd, SHK, svež.1, N.199 (Grubišić). U molbi za priznanje plemstva tvrde da nisu ni u kakvom srodstvu sa barunima Brnjakovićima iz Olova, koji su također svoje "podritlo izvlačili" od bosanskih Grubješevića! O izumrlim Brnjakovićima v. M.S. F i l i p o v i ć, "Brnjakovići", *Narodna starina*, 13/1934, 33, 93-97.

¹³⁷ Alberto F o r t i s, *Viaggio in Dalmazia*, Volume secondo, Venezia 1774, str.134.

¹³⁸ Pietro B a r t u l o v i ć h, *Antico ducato di San Sabba Chelmo Herzegovina etc.*, Venezia 1796, str.18; I s t i, *Epitome del privilegio, e Rolo di Macarsca, Primorie e Craina*, Venezia 1794, str. 10-11.

¹³⁹ HAZd, Biblioteka, Rkp. 65, Cronica Degli Annali du Budua, di Don Christophoro Ivanovich. Nobile, canonico, e publico precettore di Budua, str.12.

¹⁴⁰ Fra Andrija K a č i ć - M i o š i ć, *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*, Split 1983⁶⁴, str.36, 235-236 (autor predgovora dr.fra Karlo Jurišić).

¹⁴¹ A. M i l o š e v i ć, "Braća Marko i Jozo Ivanović iz Dobrote", *Jadranska straža*, XV/1937, 2, str.49-52; M. M i l o š e v i ć, "Oko neuspjelog pokušaja osvajanja Bara i Ulcinja 1717. i 1718. godine", *Istorijski zapisi*, 4, Titograd 1960, str.788-804; A. T o m i ć, "Dobrotski jedrenjaci u XVIII st.", *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru*, 25, Kotor 1978, str.80.

¹⁴² HAZd, SGP, Francesco Grimani (1754-1756), L.III, fol.34-36.

¹⁴³ HAZd, Miscellanea, svež.150, Poz.3, fol.1.

U rujnu 1759. u Dobroti je umro conte Luka Ivanović i već 5. XII. 1759. obnovljena je feudalna investitura njegovim sinovima Josipu i Jakovu koji u Mlecima polažu vazalnu zakletvu.¹⁴⁴

Naslov *mletački conte* podijeljen je odlukom Senata 12. VIII.1756. braći Luke Ivanovića Rafaelu i Matiji te su oni sa sinovima 1. IX. 1756. kao conti upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.625, f.626).

30. Ivičević

Poput drugih makarskih obitelji i Ivičevići iz Drvenika bilježe svoj uspon u XVIII.stoljeću. Sredinom tog istog stoljeća posjeduju nekoliko dokumenata o svom "starom plemstvu" i rodoslovlje koje seže u daleko XIV.stoljeće te uspjevaju od Magistrata nad feudima dobiti priznanje naslova *conte*.

U makarskoj kancelariji Ivičevići se 1754. godine ipak ne usuđuju iskazati svoje rodoslovlje dalje od treće generacije i tako pouzdano utvrđujemo da je rodonačelnik obitelji Ivan Ivić Bajić otac braće Stjepana, Petra i Nikole Ivičevića, koji je živio u XVII. stoljeću.¹⁴⁵ Stjepan (Stipan) Ivičević član je makarskog Zbora 1688. godine,¹⁴⁶ zabilježen je u popisu povlašćenika 1690, a u drugom popisu iz 1695.¹⁴⁷ taj je Stjepan bio upisan kao lokalni knez u Drveniku. Tradicija o tobožnjem bosanskom podrijetlu od rođa Ljubičića¹⁴⁸ nastala je nešto prije 1760. kada Ivičevići užurbano prikupljaju stare dokumente. Tada je vjerojatno sastavljena njihova povelja kralja Tvrtka "izdana" 1398. godine.¹⁴⁹ Međutim, sastavljač povelje nije uopće znao da je Tvrtko već odavno bio mrtav! Isto tako sumnjive su "mletačke potvrde" iz 1646, zatim 1710. i 1776. godine.¹⁵⁰ Ovom posljednjom dužd Alvise Mocenigo potvrđuje plemstvo Jakovu Ivičeviću i njegovu bratu Stjepanu. Jakov je umro već 1761,¹⁵¹ a Stjepan uopće nije poznat.

Ivičevići su doista imali zasluga za Republiku u posljednjim mletačko-turskim ratovima. Zato će generalni providur Boldù 1745. pohvaliti "conte" Jakova

¹⁴⁴ Ibidem, Poz.3, br.1, fol.2-5, 6r-v, br.6,fol.1, br.12, fol.1.

¹⁴⁵ HAZd, Arhiv Makarske, svez.47, P 16, bez folijacije (a.1754).

¹⁴⁶ Ibidem, svez.2, I, fol.45.

¹⁴⁷ Ibidem, svez.3, fol.247, 269.

¹⁴⁸ V. A. D u i š i n, nav.dj., II, str.29.

¹⁴⁹ NBS, Ostavština Miroslava Alačevića, M.627/4 Makarsko primorje, Ivičević (bez folijacije).

¹⁵⁰ Fr. H e y e r, nav.dj., str.51, 114.

¹⁵¹ HAZd, Matične knjige, Inv.br.594, Makarska-knjiga umrlih (1709-1829), fol.62.

Ivičevića člana "antiche e benemerite famiglie di Macarsca e Primorie" i njegovoj obitelji podijeliti izuzeće od dažbina i carina.¹⁵² Sam Jakov Ivičević stupa u mletačku službu kao harambaša, čin kapetana postiže 1716. a već 1734. postaje pukovnik i zapovjednik novih stanovnika na Korčuli, Hvaru, Braču i Visu.¹⁵³

Terminacijom Magistrata nad feudima pukovniku Jakovu Ivičeviću priznat je naslov *conte* i 20. III. 1760. upisan je sa sinovima Stjepanom, Ivanom, Antom, Mihovilom, Jurom, don Petrom i don Markom u "Libro Aureo" (Vol.II, N.656, f.657).

31. Jelić

Poljička obitelj Jelić, kao i Marjanovići, potječe od kneza Jurja Dražojevića, točnije od njegova prvorođenca Grgura.¹⁵⁴ Knez (*comes*) Grgur nekoliko se puta spominje u splitskim notarskim spisima 1444. i 1445. godine.¹⁵⁵ Njegov unuk Augustin, sin Nikole (Mikloša), osnivač je loze Jelića, a njegov praunuk Marijan, sin Gašpara rodonačelnik Marjanovića.¹⁵⁶

Od ciparskog rata Jelići su Mletačkoj Republici dali više istaknutih vojnika i časnika. U Omišu su nastanjeni već od 1570-tih godina. Ivan Jelić iz Omiša zatražio je od mletačke vlasti da se upiše u omiško plemstvo. U svom zahtjevu istakao je zasluge svoje obitelji za Republiku, i doista dukalom od 11. II. 1672. (=1673) upisan je u plemstvo Omiša.¹⁵⁷

Omiški Jelići dokazali su u Mlecima svoje podrijetlo od roda Dražojević i pozivali se na dvije isprave ugarsko-hrvatskih vladara kada su 1456. i 1457. dobili kraljevsku donaciju na selo Brodarić u Cetinskoj krajini.¹⁵⁸ Nadalje je utvrđeno da su od 1462. uživali visoki plemićki naslov, koji je Venecija identificirala i priznala kao *conte*. U "Libro Aureo" na temelju terminacije Magistrata nad feudima 28. II. 1735. (=1736) upisani su s naslovom *conte* Petar Jelić, sin pok. Julija, i njegovi nećaci Karlo Julije, Šimun Juraj i Petar Antun pok. Ivana Jelića iz Omiša za koje

¹⁵² HAZd, SGP, Giacomo Boldù (1744-1747), L.I, fol.37v-38, 218v.

¹⁵³ HAZd, SGP, Angelo Emo (1714-1717), L.III, fol.246v; Zorzi Grimani (1732-1735), L.I, fol.457v-458v; Girolamo Maria Balbi (1751-1753), L.II, fol.37.

¹⁵⁴ Alfons P a v i ć, "Prinosi povijesti Poljica", p.o. Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine, Sarajevo, XV/1903, 1-4, str.13-14 (71-72), Tab.2.

¹⁵⁵ HAZd, Arhiv Splita, VIII/23/7, fol.309v, 322.

¹⁵⁶ Ivan P i v i ć e v i ć, "Pomen nekolicine Poljičana (IV)", *Naše jedinstvo*, 14/1907, 30, 31, 33.

¹⁵⁷ HAZd, SGP, Pietro Civran (1673-1675), L.III, fol.161r-v.

¹⁵⁸ HAZd, HSV, VIII/7 (1864), N.129.

se u "Libru" tvrdi da su "Nobili della Croazia" (Vol.I, N.488, f.486).

32. Jeličić zv. Gelmini

Jeličići zvani Gelmini pripadaju starom poljičkom plemstvu. Njihove zemlje bile su oko sela Kamen¹⁵⁹ kod splitske Žrnovnice. Generalni providur Condulmer naređuje 1769. da koloni "gospodina Bartola Gelminija" ne mogu dijeliti zemlju među sobom bez znanja i privole vlasnika.¹⁶⁰

Iskazano plemstvo, po kojem je jedan od predaka Bartola Jeličića zvanog Gelmini bio katunski knez u Poljicama, priznato je terminacijom Magistrata nad feudima 20. VIII. 1781, kada je "Conte Bortolo Gielicich detto Gelmini" sa sinovima Ivanom i Josipom upisan s naslovom *conte* u "Libro Aureo" (Vol.II, N.812, f.813).

Josip Gelmini imenovan je 1786. odlukom generalnog providura Angela Ema glavnim kancelarom providurske kancelarije u Zadru.¹⁶¹

33. Kačić

Pleme Kačića poznato je kao najstarije hrvatsko plemstvo već 1102. godine.¹⁶² Iako postoji do danas brojna literatura o plemstvu i ulozi dvanaestero plemenitih bratstava u hrvatskoj povjesti,¹⁶³ smatram da treba odmah na početku istaći da izvori poznaju tri plemenske skupine "plemenitih" Kačića (*generatione Cacichorum*): Kačića u zadarskoj okolici, omiških knezova roda Kačić naposljetku brojno pleme Kačića u Makarskom primorju.

Potkraj mletačke vlasti brojni ogranci primorskih Kačića potvrđuju svoje plemstvo bilo da žive u Makarskoj ili po selima Makarskog primorja. Pojavom *Razgovora ugodnog* fra Andrije Kačića Miošića iz Brista, koji daje sastaviti "arbor aliti cablo" starih Kačića, mnogi rodovi počehše izvoditi svoje podrijetlo od knezova Kačića.¹⁶⁴ Iako je već davno izrečena sumnja u vjerodostojnost rodoslovnog stabla Kačića koje sastavlja Filippo Naldi iz Firenze a fra Andrija daje ovjeriti u Mlecima,

¹⁵⁹ Duško K e č k e m e t, "Splitska utvrda Kamen", *Fiskovićev zbornik*, II, (=Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 22), Split 1980, str.120-136.

¹⁶⁰ HAZd, SGP, Domenico Condulmer (1769-1771), L.IV, fol.193r-v.

¹⁶¹ HAZd, SGP, Angelo Emo (1787-1789), L.III, fol.1.

¹⁶² Vjekoslav K l a i ć, "Hrvatska plemena od XII do XVI stoljeća", *Rad JAZU*, knj.130, Zagreb 1897, str.1-85.

¹⁶³ Stjepan A n t o l j a k, *Pacta ili Concordia od 1102. godine*, Institut za hrvatsku povijest, Zagreb 1980.

¹⁶⁴ Josip Ante S o l d o, "Luka Vladimirović i njegov krug", *Historijski zbornik*, XXXVI(1), Zagreb 1983, str.207.

smatramo da taj "arbor" ipak treba proučiti i dati konačan sud na temelju starijih i pouzdanih dokumenata.¹⁶⁵

Loza knezova Kačića koja se već od XVI.st. nastanila na Hvaru i bila poznata pod prezimenom Kačić-Žarković i Kačić-Barišić među prvima daje potvrditi svoje plemstvo. U Mletačkom vijeću umoljenih (*in Pregadi*), odnosno Senatu, 16. IV. 1538. znaju za zasluge conte Tadije Kačića¹⁶⁶ "da Macarsca Nobile di Craina" i njegovih rođaka i braće. Početkom XVII.st. vjerodostojni dokumenti pružaju obilje vijesti o zaslugama Kačić-Žarkovića.¹⁶⁷ Dukalom od 26.VIII.1669. potvrđeno je plemstvo i naslov *conte* kapetanu Jurju Kačić-Žarkoviću i njegovu nećaku kapetanu Grgi pok. Bartola,¹⁶⁸ koji su potom bili upisani u "Libro Aureo" (Vol.I, N.75, f.153). Loza Kačić-Žarkovića na Hvaru je već odavno izumrla, a kapetan Grgur rodonačelnik je loze Kačić-Barišića, kojoj je plemstvo i naslov *conte* potvrđen terminacijom od 8. V. 1673. godine.¹⁶⁹

34. Kačić II

Makarski Kačići, koji 1741.godine potvrđuju plemstvo i naslov *conte*, pripadaju lozi knezova Kačića iz Kotišine.¹⁷⁰ Već krajem XVII.st. su nastanjeni u gradu kada se 1695. Stjepan Kačić rečeni Čavela inače sin Jure Kačića zvanog Klaravić, potpisuje kao jedan od makarskih sudaca.¹⁷¹

Terminacijom Magistrata nad feudima priznati su kao *conti* i 13. V. 1741. upisani u "Libro Aureo" (Vol.I, N.533, f.532) braća don Juraj, makarski kanonik i

¹⁶⁵ Original rodoslovnog stabla plemena Kačić danas se nalazi u Arhivu Franjevačkog samostana u Makarskoj. Prvi ga je reproducirao K. J u r i š i ć, "Stariji hrvatski natpisi Makarskog Primorja", *Starine JAZU*, knj.53, Zagreb 1966, str.108, sl.33.

¹⁶⁶ HAZd, Biblioteca, Rkp.82, Diplomi, Decreti, Ducali, Terminazioni, Patenti, ed Attestati della Nobile Militar Benemerita Famiglia Co: Cacich, da cui discende il Serd.^r Co: Mattias Cacich con li suoi Attestati del Pub.^{co} Prestato Servizio, fol.4v-5.

¹⁶⁷ Ibidem, fol.5-14.

¹⁶⁸ Arhiv JAZU u Zagrebu. IVd 75, (Libro dei Conti Cacich), fol.12-16. neke isprave iz "Libra" objavio je Miroslav M i r k o v i ć (=A l a č e v i ć) u Suplemenat br.8, *Bulletina*, XI, Split 1888, str.19-51.

¹⁶⁹ Za plemstvo Kačić-Barišića sa Hvara: HAZd, HSV, VIII/7 (1827), N.68, ad 12045/3483.

¹⁷⁰ NBS, Ostavština Miroslava Alačevića, Makarsko primorje, obitelj Kačić, M.628/5.

¹⁷¹ HAZd, Arhiv Makarske, svež.3, fol.418v.

arhiđakon, i conte Jakov - sinovi pok. Stjepana Kačića. Matija Kačić, sin conte Jakova, dobiva od Makarske potvrdu 26. X. 1741. o pripadnosti makarskom plemstvu.¹⁷²

Na istoj stranici "Zlatne knjige" s datumom od 8. VIII. 1796. upisani su brojni članovi makarske obitelji Kačić-Terzić. Juraj Pankracije pok. Jakova, Jakov, poručnik Matija, Šimun Felice i don Juraj Ante pok. Stjepana, Stjepan sin sargente Matije, braća Paškval i Ante pok. Matije, braća Radoš i Ivan pok. Stjepana, Stjepan i Ante sinovi Radoša, Klement i don Juraj Marija pok. Ivana te Ivan Marija sin Klementa - svi odreda "della Nobile famiglia Cacich".¹⁷³

35. Kačić III

Na poticaj fra Andrije Kačića Miošića 1752. iskazuju i daju potvrditi svoje plemstvo članovi njegove obitelji Kačića iz Brista.

Prema već spomenutom stablu Kačića loza zvana Miošić potekla je od Grubiše Kačića, odnosno patronimik je dobila po njegovu praunuku Miji Kačiću, i prvi Kačić tog imena je njegov unuk Ivan.¹⁷⁴ Ivanov sin Grgur Miošić član je makarskog Zbora 1688.godine,¹⁷⁵ potpisuje se "Miossich ouero Cacich" i u popisu je makarskih povlašćenika (1690),¹⁷⁶ a njegovi unuci Grgur, Šimun i Luka, braća fra Andrije, imaju potvrdu da su plemići Makarskog primorja, izdanu 11. X. 1741. godine.¹⁷⁷

U "Libro Aureo" (Vol.II, N.611, f.612) kao *conti* na temelju terminacije Magistrata nad feudima upisani su 22. III. 1752. kap. Grgur, Šimun i Luka pok. Bartola Kačića i braća Bartol i Pavao pok. Marka. U "Knjigu" su dopisani 12. VIII. 1796. conte Ante pok. Šimuna pok. Pavla sa djecom Šimunom i Pavlom. Brojni potomci već ranije upisanih Kačića Miošića (1752) zavedeni su u "Libro Aureo" (Ib.loc.f.612a) s datumom 17. VIII. 1796. godine.

Pored spomenutih upisani su i Kačići Aleksići iz Brista, koji su već ranije (1774) uvršteni u "Libro Aureo". Tu su 12. VIII. 1796. upisani i gradački Kačići

¹⁷² Ibidem, svež.34, fasc.1, fol.17.

¹⁷³ Diplomi... Co: Cacich, fol.29.

¹⁷⁴ Arhiv JAZU u Zagrebu, IV d 75, prilog: Arbore, overo genealogia della famiglia de Conti Cacich delle ville superiori.

¹⁷⁵ HAZd, Arhiv Makarske, svež.2, fol.45.

¹⁷⁶ Pietro Bartulovich, *Chronicon Della Dedizione, e Privilegio di Macarsca, Primorie, e Craina, in ugualità de Pastrovichio, dalla Maestà Veneta, conceduto, e confermato*, Venezia, 1797, str. XVII.

¹⁷⁷ (Libro dei Conti Cacich), fol.18v.

Pekići i to conte Stjepan pok. Matije pok. Jurja s bratom Jurjem i Jurjevi sinovi Matija i Luka. Kačići Pekići su 10. IX. 1796. pred makarskim providurom dali službeno zavesti terminaciju Magistrata u službene makarske akte.¹⁷⁸

36. Kačić IV

U makarskoj kancelariji iskazuju svoje plemstvo gradački Kačići na temelju terminacije Magistrata nad feudima od 22. VIII. 1753, iz koje se vidi da je Magistrat priznao titulu plemstva (*conte*) 23. VII. i dao upisati u "Libro Aureo" imena Pavla Kačića pok. Vicka, Jurja i Šimuna pok. Mihovila (Mikleuša), braće Ivana i Grgura pok. Jurja "con i loro legitimi dissendenti maschi" i "da mogu zakonito upotrebljavati rečeni naslov i uživati pripadajuće povlastice, u skaldu s općim zakonima".¹⁷⁹

Krajem mletačke vlasti potomci navedene braće Jurja i Šimuna Kačića pok. Mihovila (Mikleuša) upisani su u "Libro Aureo" 17. VIII. 1796. kao conti Kačić Stipić i to: braća Matija i Grgur pok. Jure, Ante pok. Stjepana i Danijel pok. Nikole sa živućim potomcima (Vol.II, N.632, f.624).

37. Kačić V

Godine 1741. priznanje plemićkog naslova *conte* stekla je starija grana makarskih Kačića Čavelića, odnosno Klaravića. Makarski plemići conte Ivan i don Jakov, makarski kanonik, sinovi pok. Matije Kačića, zatražili su i za sebe priznanje titula plemića i *conta* jer su sa ranijim priznatim kačićima "descendenti dal comun stipite". Terminacijom Magistrata nad feudima 21. IV. 1762. kao *conti* priznati su Ivan i don Jakov, braća Kačići, pok. Matije, i upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.667, f.668). Terminaciju izdanu u ime dužda Francesca Loredana, kako je to bilo uobičajeno, daju u Makarskoj 18. V. 1762. službeno registrirati "ad futuram memoriam".¹⁸⁰

38. Kačić VI

Kačići Aleksići ili Alesići iz Brista¹⁸¹ u nekoliko su navrata iskazivali i

¹⁷⁸ HAZd, Arhiv Makarske, svež.140, Tit.1796, Makarska 10. IX. 1796. (bez folijacije).

¹⁷⁹ Ibidem, svež.47, A.1753, Extraordinario e Procure, fol.7r-v.

¹⁸⁰ Ibidem, svež.59, VII, fol.20-21v.

¹⁸¹ Ibidem, svež.17, (35), 1, u Bristu 13.V. 1724: Nicolo Alexich detto Cacich, Zuane Alexich.

potvrđivali svoje plemstvo. Generalni providur Francesco Diedo terminacijom 10. XII. 1760. zaslužnu obitelj Kačić Aleksić iz Brista (*sebbene caduta in poverta*) oslobađa od svih carina kao što su to i druge plemićke obitelji (*a raguaglio dell'altre famiglie Nobili*) makarskog primorja koje uživaju iste povlastice. Terminaciju je 1762. prikazao u Makarskoj "conte" Juraj Kačić Aleksić u ime svoje braće Grgura i Ivana, kao i Jakova, Jurja, Mihovila, Petra i Ivana koji su svi zajedno potomci Alekse Kačića.¹⁸²

U "Libro Aureo" (Vol.II, N.742, f.743) kao *conti* upisani su 3. X. 1774. Juraj pok. Matije, Grgur pok. Frane, braća Jakov, Luka i Toma pok. Ivana, svi Kačići Aleksići iz Brista. U isti "libar" upisani su iz istog roda 12. VIII. 1796. conti: Ante pok. Jurja s petoricom sinova, Ivan pok. Jakova sa sinovima Antom i Marinom i unucima Andrijom i Jakovom, sinovima Ante Kačića Aleksića.

39. Kačić-Miočić

Premda je mletački Magistrat nad feudima potvrdio 1752. titulu *conta* briškim Kačić-Miošićima, krajem XVIII.st. javila se iz Ražanca tobožnja loza starih Kačića!¹⁸³ Već samo patronimičko prezime Miočić (!) ukazuje na stanovit oprez i teško je bilo povjerovati da će dokazi o podrijetlu i rodbinskoj vezi s pravim Miošićima iz Brista doista biti prihvaćeni kao vjerodostojni. Naime već je nadaleko bila poznata Kačićeva pjesmarica (*Razgovor ugodni*) i njegova *Korabljica* u kojima fra Andrija iznosi "govorenje o kući Kačića". Jedan dosjetljivi pop Frane Miočić iz Ražanca prikazao je svoju obitelj kao potomke pravih primorskih Kačića. Doista su "Kačići Miočići" iz Ražanca terminacijom Magistrata nad feudima priznati kao *conti* i s tim naslovom 7. IX. 1796. upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.980, f.981) sinovi pok. Marka: Matija, don Frane, Josip i Ante, Jure pok. Ivana sa sinom Andrijom, braća Petar i Roko pok. Tome i Blaž Rokov. Magistrat je izdao urednu terminaciju o plemstvu¹⁸⁴ i ona je čak bila zavedena u spisima generalnog providura u Zadru,¹⁸⁵ no bezobrazna podvala otkrivena je tek mnogo kasnije.¹⁸⁶

¹⁸² HAZd, SGP, Francesco Diedo (1760-1762).L.III, fol.42-43.

¹⁸³ R.A., "Obitelj Kačić u povijesnim dokumentima", *Hrvatska*, prilog br.12, Zadar 1885.

¹⁸⁴ NBS, M.34, terminacija o plemstvu obitelji Kačić Miočić (original); prijepis iste prilog "B", fol. 1-2v.

¹⁸⁵ HAZd, SGP, Andrea Querini (1795-1797), L.I, fol.146v.

¹⁸⁶ HAZd, HSV, VIII/7 (1838), N.6341/2043, ad 10668/514, et 5880.

40. Kažotić zv. Casotti

Prema Buffalisu pripadaju trogirskom praplemstvu. Nekoć se pisahu Domić i Domičević (odatle Casotti i Kažotić).¹⁸⁷

Batista Kažotić pok. Dujma oženio se 1628. Klarom Križančić iz Šibenika i on je osnivač nove šibenske grane Kažotića, koja izumire početkom XIX. stoljeća. Ivan Dujam Kažotić pok. Batiste bio je zapovjednik trogirskih kaštela, sin mu Ivan adjutant u hrvatskom konjaništvu, viceguvernadur Skradina, gdje je bio upisan u tamošnje plemstvo.¹⁸⁸ Tom je "vjernom Ivanu plemiću grada Skradina" za izuzetne zasluge Senat podijelio 23. IX. 1728. naslov *conte veneto*, s tim da to "milostivo odličje" ima nositi zajedno sa svim zakonitim muškim potomcima¹⁸⁹ i da se upiše u "Libro Aureo" (Vol.I, N.286, f.384).

41. Kosirić

Šibenski najbolji poznavalac plemićkih porodica F.A. Galvani bilježi Kosiriće kao plemiće od 1402. ili točnije 1412. godine. Među protjeranim plemićima koji se 1412. vraćaju u grad nalazi se i ser Luka "Kosičić" ili, kako je još poznat, ser Luka Stancijev,¹⁹⁰ i on je smatran rodonačelnikom šibenskih Kosirića.

Ugarsko-hrvatsko plemstvo dobili su od cara Maksimilijana II, a potvrđeno poveljom cara Rudolfa II od 7. VIII. 1578. godine. Pripadajući krugu "legitimističkog" plemstva, 1583. su protjerani iz grada a imetak im je bio zaplijenjen. Tek 1593. poništena je ranija osuda i Kosirićima je omogućen povratak.¹⁹¹

Priznanje naslova *conte* dobili su od Magistrata nad feudima 23. IX. 1747. braća conti Melkior i Kristofor pok. Josipa Kosirića i bili upisani u "Libro Aureo" (Vol.I, N.583, f.584). U "libru" su zabilježena imena sinova conte Melkiora. Posljednji potomak conte Kosirića bio je Josip, korčulanski biskup od 1787. do 1802. godine.

¹⁸⁷ F. M a d i r a z z a, "Il Re d'Armi", *Smotra dalmatinska*, XIII/1900, N.71.

¹⁸⁸ F.A. G a l v a n i, *Il Re d'Armi*, I, str.71.

¹⁸⁹ HAZd, Duc. e term., V, N.1929, fol.162v.

¹⁹⁰ "Ricordi Patri. Per un diario sebenicense", *Il Nuovo Cronista di Sebenico. Annuario*, Anno IV/1896, Trieste, str.36.

¹⁹¹ F.A. G a l v a n i, *Il Re d'Armi*, I, str.73-75.

42. Licini Rubčić

U katalogu poljičkog plemstva iz 1799. godine zabilježena je u Zadru obitelj Rubčić rečeni Licini.¹⁹² U molbi za prijem u Zadarsko građansko vijeće conte Lorenzo Licini Rubčić tvrdi da je već 50 godina nastanjen u Zadru, i bio je primljen 12. VIII. 1790. godine.¹⁹³ U svibnju 1793. podnosi molbu za prijem u ninsko plemstvo ali njegova molba na Vijeću u listopadu nije bila razmatrana, jer je u međuvremenu umro.¹⁹⁴

Generalni providur Pietro Michiel god.1765. postavlja Lorenca Licini Rubčića za javnog vještaka čitave pokrajine.¹⁹⁵ Terminacijom Magistrata nad feudima njemu je 31. VIII. 1781. priznat naslov *conte* i bio upisan u "Libro Aureo" (Vol.II, N.815, f.816). Njegov je unuk conte Antun 20. VII. 1796. primljen u zadarsko plemstvo.¹⁹⁶

43. Luković

Prezime je patronimik imena Luko. Po predaji koju bilježi don Niko Luković došli su u Prčanj iz Foče. Rodoslovlje je oko 1700. sastavio don Niko Luković senior i počinje sa 1330. godinom. Lukovići su poznati tek početkom XVII. stoljeća.¹⁹⁷

Mletački naslov *conte* podijeljen je kapetanu Marku Lukoviću dekretom Senata 27. III. 1773. godine.¹⁹⁸ Feudalnu investituru dobili su Lukovići 28. VII. 1775, kada su upisani u "Libro aureo" (Vol.II, N.746, f.747). Svoj posjed (kontiju) imali su u Tivtu (Žorovo). Markovi sinovi Petar i Trifun bili su primljeni 28. V. 1803. u plemstvo Kotora.¹⁹⁹

Od 1704. Lukovići su pripadali i nasljednom Malom vijeću slobodne prčanjske općine.

¹⁹² A. P a v i ć, nav.dj., str.124.

¹⁹³ NBZd, ms.705, Libro sesto delle Parti, e Negotij della Spettabile Vniuersità de Cittadini, e Popolo della Città di Zara, fol.108.

¹⁹⁴ HAZd, Cons.None Lib.III, fol.30r-v.

¹⁹⁵ HAZd, SGP, Pietro Michiel (1763-1765), L.I, fol.241r-v.

¹⁹⁶ Jadre Lib.Cons., VIII. fol.81.

¹⁹⁷ N. L u k o v i ć, nav.dj., str.132-134.

¹⁹⁸ HAZd, Miscellanea, svež.150, Poz.4, fol.2v, 5-10v; Poz.4, br.2, fol.3v.

¹⁹⁹ HAZd, HSV, VIII/7 (1825), N.12274, 12288; VIII/7 (1828), N.7097, VIII/7 (1838) N.12836

44. Ljubotina

Mjesto porijekla obitelji Ljubotina nije utvrđeno. Prema podacima u "Libro Aureo" ona je iz Dalmacije. Od kandijskog rata (1645-1669) njeni članovi su u mletačkoj službi. Godine 1663. Vuko Ljubotina imenovan je kapetanom,²⁰⁰ a pod Ulcinjem se istakao njegov brat Vučeta. Ivan Ljubotina je 1668. postao kapetan,²⁰¹ a Petar taj čin postiže 1689. godine.²⁰² On je 1690. zapovijedao četom Albanaca,²⁰³ a 1694. služi u pukovniji conte Šimuna Fanfogne. U morejskom je ratu izgubio dva brata u borbama oko Korona na Peloponezu.²⁰⁴

Mletački naslov *conte* dobiva Petar Ljubotina kao mletački pukovnik 1. XII. 1704. godine, a 23. VII. 1710. upisan je i u "Libro Aureo" (Vol.I, N.225, f.310). Pukovnik Ljubotina je 1701. u graciju dobio oko 528 motika zemlje na Hvaru, istočno od Dubravice u Plažama.²⁰⁵

45. Marjanović

Istaknuta poljička plemićka porodica Marjanović potječe od roda Dražojevića. Marijan Dražojević, praunuk kneza Grgura Dražojevića rodonačelnik je porodice Marjanović.²⁰⁶ Janko Marjanović od 1572. je u mletačkoj službi. Njegovi sinovi Marijan i Radoš također su se posvetili vojničkom zvanju. Janko Marjanović istkao se s bratom kapetanom Šimunom pri zauzeću Klisa 1648. godine.²⁰⁷ Janko, koji je umro 1671, naselio se u Splitu a njegovu sinu Frani, mletačkom pukovniku, potvrđen je terminacijom Magistrata nad feudima 11. II. 1671. (=1672) naslov *conte* i bio upisan u "Libro Aureo" (Vol.I, N.79, f.159).

Kao zaslužna obitelj upisana je u plemstvo Brača, Omiša i god. 1695. Trogira.²⁰⁸ Jerolim Janko Marjanović je primljen u splitsko plemstvo nešto prije

²⁰⁰ HAZd, SGP, Girolamo Contarini (1662-1664), L.I, fol.636r-v, 637.

²⁰¹ Idem, SGP, Antonio Priuli (1667-1669), L.II, fol.322-323, L.I, fol.160-161.

²⁰² Idem, SGP, Girolamo Cornaro (1686-1689), L.unico, fol.489v.

²⁰³ Idem, SGP, Alessandro Molin (1689-1692), L.II, fol.129v-130.

²⁰⁴ Idem, SGP, Daniel Dolfin (1692-1696), L.III, fol.204v-205.

²⁰⁵ Ivo K a s a n d r i ć, *Hvarski pučki ustanak*, Čakavski sabor, Split 1978, str.40, 41.

²⁰⁶ V. bilj.156 u ovom radu.

²⁰⁷ Franjo, D i f n i k, *Povijest kandijskog rata u Dalmaciji* (preveo Duško Kečkemet), Književni krug, Split 1986, str.14, 178.

²⁰⁸ F. M a d i r a z z a, "Il Re d 'Armi", *Smotra dalmatinska*, XIII/1900, N.74.

1729. godine jer je 24. XI. prisutan na sjednici splitskog Velikog vijeća.²⁰⁹

46. Marković

U dokumentima koje su kotorski Markovići iskazali u svrhu priznavanja plemstva naveli su da pripadaju najstarijim plemićkim obiteljima Dalmacije. Prikazali su tom prilikom i nekakvu sumnjivu povelju cara Fridriha I Barbarose iz 1187. godine. U njihovoj dukali za naslov *conte* stoji da su bili "conti di Spizza" u okolici Bara. Istina je da su Markovići bili zaslužni za Republiku, o čemu se može naći vjerodostojnih vijesti u Nanijevoj povijesti ciparskog, kandijskog i morejskog rata.²¹⁰

Pukovnik Nikola Marković doista se istakao za bečkog rata i dopao turskog zarobljeništva. Kasnije je bio oslobođen i njemu je dekretom Senata 23. XII. 1728. podijeljen mletački naslov *conte*. Kao conti u "Libro Aureo" upisani su 4. II. 1728. (=1729) spomenuti pukovnik Nikola i Ante sa sinom Leonardom (Vol.I, N.287, f.385).

Jedan ogranak kotorskih Markovića krajem XVIII.st. pojavljuje se u Kopru²¹¹ i njima je 25. VIII. 1794. priznat naslov *conte* (braći Marku i Nikoli pok Ivana) i oni su upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.943, f.944).

47. Medin

Starinom je rod Medin iz Paštrovića (Budva).²¹² Ugarsko plemstvo dobila su braća Mihovil i Gašpar Medin 25. IX. 1576. godine.²¹¹

Uz plemićku titulu članovi ove obitelji ističu da su i "Conti di Lastua". Kapetan, kasnije pukovnik, Stjepan Medin, kaštelan Lastve, iskazao je plemstvo po povelji iz 1576. i terminacijom Magistrata nad feudima s naslovima plemića i konta od Lastve 25. IX. 1747. bio upisan sa sinom Jerolimom u "Libro Aureo" (Vol.I, N.584, f.585). Istog dana upisani su bili kapetan Andrija i braća Ivan krstitelj i Jacint Medin, mletački poručnik.

²⁰⁹ G. N o v a k, nav.dj., III, str.1285.

²¹⁰ Battista N a n i, *Historia della Republica Veneta*. Terza impressione Venezia 1676.

²¹¹ G. De T o t t o, nav.dj., str.78.

²¹² *Stampa...Pastrovicchi*, str.42.

²¹³ HAZd, HSV, VIII/7 (1827), N.1061, ad.N.12108. U spisima ističu da je komtalni naslov obitelji Medin podijelio navodno srpski car Teodor Stevan 1355. godine vitezu Datajku Medinu!

Sinovi Stjepana, nastanjeni u Mlecima, s titulom "Conti di Lastua e Nobili d'Ungaria" upisani su u "Libro Aureo" 18. IX. 1791, a sinovi Andrije 1796. godine. U plemstvo Torcella, malog gradića na lagunama, primljen je kancelar Ivan Albert Franc conte Medin, sin kaštelana Stjepana.²¹⁴

48. Milesi

Milesi nisu, kao što se tvrdi, jedna od najstarijih splitskih plemićkih obitelji,²¹⁵ već su početkom drugog desetljeća XVIII.st. primljeni u splitsko plemstvo. Iz okolice Bergama krajem XVI.st. u Split se doselio Antonio Milesi. Njegovi unuci Francesco i Giuseppe, sinovi pok. Pietra, istakli su se u borbama protiv Turaka za morejskog rata. Oni su ne samo aktivno sudjelovali u ratnim operacijama nego su i opskrbljivali mletačke jedinice. Milesijevi su se posebno istakli u borbama oko Herceg Novog i Sinja.²¹⁶

U Splitu se obogatiše i trgovinom,²¹⁷ a posjede su imali oko Splita, u Kaštelima i Trogiru.²¹⁸ Poveljom od 3. III. 1703. Pietro Milesi je sa sinovima i potomcima uvršten u građansko vijeće Herceg Novog.²¹⁹ Naslov mletački conte (*conte veneto*) podijeljen je dukalom od 12. III. 1711. braći Francescu i Iseppu, sinovima pok. Pietra, i njihovim zakonitim potomcima.²²⁰

Na temelju feudalne investiture od 10. IX. 1711. upisani su u "Libro Aureo" (Vol.I, N.231, f.329). Godine 1721. braća Milesi (Francesco i Giuseppe) primljeni su u splitsko plemstvo.²²¹ Patricijat rimski i ankonitanski dobivaju 1732. godine. Sinovima Giuseppea Francescom Antoniom i Pietrom Milesijevi dijele se u dvije grane: splitsku (osnivač Francesco Antonio) i ankonitansku (Pietro).

²¹⁴ "La Nobiltà di Torcello", *Bolletino araldico storico genealogico del Veneto*, Anno V/1906, N.12, str.97.

²¹⁵ V. S p r e t i, nav.dj., IV(1931), str.593-594.

²¹⁶ HAZd, Miscellanea, svež.150, Poz.5, br.9, fol.1r-v.

²¹⁷ Splitski pjesnik Jerolim K a v a n j i n piše o Milesijevima: Milesi i trg ljube, ako vlasteli su od Novoga, nosiše se u rat jako.....Sad su i knezi učinjeni (*Poviest vandelska....Bogatstvo i uboštvo*, Zagreb 1913, str.107).

²¹⁸ NBS, M.80, Katastik dobara obitelji Milesi (Catastico Milesi).

²¹⁹ HAZd, SGP, Marin Zane (1702-1705), L.II, fol.65.

²²⁰ Original dukale HAZd, Misc.svež. 150, Poz.5, br.1.

²²¹ HAZd, HSV, VIII/7 (1822), N.7073, ad 12868/632. Tabella XL, relativa a ventidue famiglie per le quali si propone la conferma di Nobiltà.

Splitska je grana god. 1833. izumrla,²²² a ona u Ankoni još uvijek traje.²²³

49. Nikičević zv. Nichea

Nikičevići, kao stara plemićka obitelj iz Herceg Novog s naslovima "plemića i konta" (*Nobili e Conti*), upisani su u "Libro Aureo" na temelju terminacije Magistrata nad feudima od 12. II. 1795. (=1796) s imenima trojice Nikičevića: conte Matije, Ivana Stjepana i Jurja Jerolima (Vol.II, N.959, f.960).

M. Sabljar zabilježio je 1854. u samostanskoj crkvi Sv. Antuna u Herceg Novom kalež, dar conte Mate (Matije) Nikičevića iz 1799. godine s grbom i natpisom.²²⁴

50. Ostojić

Ostojići iz Starog Grada na Hvaru u XVIII.st. su imali u prijepisu ispravu datiranu sa 3. IV. 1458, kojom navodno bosanski kralj Stjepan Tomaš knezu Petru Ostojiću i njegovu bratu Ivanu i Jerolimu sinu Petrovu potvrđuje naslove plemića i knezova kao i sve njihove posjede. Još je Š. Ljubić ispravu odbacio kao krivotvorinu,²²⁵ što već na prvi pogled pokazuje i njena forma i sadržaj. Ista isprava, odnosno njen obrazac, kolao je od Trogira, Brača do Hvara tijekom XVIII.st. a imena su se ubacivala po potrebi.²²⁶ Tko je sastavljač te isprave teško je pouzdano utvrditi. Vjerojatno je potekla iz Trogira jer ju najranije upotrebljava Jerolim Buffalis, trogirski heraldičar.

Na temelju te isprave Ostojići su izvodili svoje plemićko podrijetlo,²²⁷ a u Mlecima su podastrli i rodoslovlje prema kojemu su direktni potomci Jerolimova sina Ivana Ostojića. Terminacijom Magistrata nad feudima od 13. II. 1791. (=1792) priznati su kao plemići i *conti* braća Jerolim i Stjepan Mate pok. Ivana i upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.918, f.919).

²²² HAZd, Ind.27(81), Matrice delle famiglie Nobili della Dalmazia per ordine alfabetico, str.160.

²²³ Emilij L a s z o w s k i, "Neke hrvatske plemićke porodice u Italiji", *Vitezović*, I/1903, Zagreb, Br.6, str.96.

²²⁴ Mijat S a b l j a r, Kotor, str.63. (Putna bilježnica br.35 u biblioteci Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Zagrebu.)

²²⁵ HAZd, Spisi iz ostavštine Šime Ljubića, kut.8, VI, B 32 (77/18), fol.7.

²²⁶ Istu ispravu prikazali su austrijskoj heraldičkoj komisiji i brački Filipović-Mišetići (HAZd, SHK, svež.1, N.84).

²²⁷ HAZd, HSV, VIII/7 (1818), N.18760/8545.

51. Pavlović-Fontana

Splitska obitelj Pavlović-Fontana ogranak je starih makarskih Pavlovića koji se u svojoj makarskoj lozi zovu Pavlović-Lučić. Godine 1708. Juraj Pavlović Brkljačić,²²⁸ Makaranin po ocu, sin kapetana Ivana, doselivši se iz Zadra ženi Viktoriju Fontana, osniva splitsku lozu Pavlovića koji svom prezimenu dopisuju i Fontana.²²⁹

Svoj naslov *conte* ističu po knezu Matiji Pavloviću, jednom od dvanaestorice lokalnih knezova Makarskog primorja koji su 1647. potpisali predaju mletačkoj vlasti.²³⁰ Terminacijom Magistrata nad feudima od 31. V. 1793. priznat je naslov plemića i conta (*Nobile e Conte*) Marinu Pavloviću-Fontani, a upisan je, sa makarskim rođacima, u "Libro Aureo" (Vol.II, N.935, f.936).

52. Pavlović-Lučić

Makarska loza Pavlović-Lučić u obiteljskoj povijesti rado spominje stare bosanske dinaste Pavloviće od roda Jablanovića, međutim podrijetlo ne dovodi s njima u vezu ali upotrebljava grb bosanskih starih izumrlih Pavlovića.²³¹

Prelazak pod mletačku vlast Makarskog Primorja potpisuje i knez Matija Pavlović iz Makarske 1647. godine.²³² Matija je doista imao zasluga za prelazak Primoraca pod duždevo okrilje, što mu je priznato dukalom od 9. III. 1647, kada mu je određena mjesečna plaća od 10 dukata, te oslobođenje od svih carina i pristojbi.²³³ Već se u toj dukali titulira kao "conte", što je doslovan mletački prijevod njegove službe lokalnog kneza!

²²⁸ Loza Pavlović Brkljačić, zvana Fontana, po ženskoj je lozi u srodstvu s gradačkim Kačićima (HAZd, Arhiv Makarske, svež.50, E, fol.23).

²²⁹ B. i N. K u z m a n i ć, "Splitska prezimena (24)", *Slobodna Dalmacija*, 12. ožujka 1988, str.16.

²³⁰ Postoje brojni prijepisi adrese makarskih knezova na mletačku vlast i samom prelasku pod mletačko vrhovništvo i to s dosta grešaka. Zasada je najpouzdaniji prijepis iz 1695. godine, službeno zaveden u spisima makarske kancelarije (HAZd, Arhiv Makarske, svež.3, fol.1102-1105.).

²³¹ HAZd, Spisi C.K. dvorskog komesara Petra Goëss (1802-1804), filza VII (P), fol.393-396.

²³² Usp.bilj. 230; među potpisnicima adrese je i "conte Mattio Pavlovich da Macarsca". O ispravnom datiranju adrese u 1647, a ne 1646. godinu v. Nikola Č o l a k, "Iz života iseljenika Makarske i njenog Primorja na srednje dalmatinskom otočju u XVII. i XVIII.st.", *Prilozi povijesti otoka Hvara I*, Split 1959, str. 91, bilj.15.

²³³ HAZd, SGP, Leonardo Foscolo (1645-1650), L.I, fol.263v-264.

O zaslugama pojedinih članova ove porodice svjedoče brojne potvrde mletačkih predstavnika vlasti. Tako generalni providur 1692. hvali kapetana Jurja Lučića, zapovjednika galeote, koji se ranijih godina istakao pri zauzeću Vrgorca,²³⁴ Daniel Dolfin 1695. ističe zasluge gubernadora Marka Lučića pod Mostarom, Imotskim, Ljubuškim. Marko je odlikovan i zlatnom kolajnom.²³⁵

Makarski Pavlovići-Lučići imaju i potvrdu makarskih sudaca od 29. IV. 1757. o pripadnosti makarskom plemstvu.²³⁶

Terminacijom Magistrata nad feudima od 31. V. 1793. priznat je naslov plemića i conta (*Nobili e Conti*) Petru Radislavu i bratu mu don Ivanu, kanoniku, sinovima pok. Ivana, i Stjepanovim sinovima don Josipu, Mihovilu Petru, Benediktu i don Grguru, koji su upisani istog dana u "Libro Aureo" (Vol.II, N.935, f.936).

53. Portada

Prema podacima paškog polihistora M.L. Ruića (1784) prvi članovi ove obitelji godine 1644. doseliše se na Pag iz Novigrada kraj Zadra gdje su se zvali Bušljetić.²³⁷ U Novigradu su dobili nadimak "Portada" koji je ubrzo potisnuo staro prezime. U novigradskim maticama nalazimo 1695. godine zabilježen i oblik Portadić.²³⁸

U Pagu se među prvim članovima roda Portada spominju braća Stjepan i Juraj, sinovi Damjana Portade. Damjan Bušljetić rečeni "Portada" sin je Mihovila Bušljetića s kojim počinje rodoslovlje 1580. godine.²³⁹

Stjepan Portada god. 1659. ženi se u Pagu Margaritom Bakić,²⁴⁰ a 1669.

²³⁴ Usp.bilj.231, fol.398.

²³⁵ Ibidem, fol.399r-v. SGP, Giacomo Boldù (1744-1747), L.I, fol.127v-128.

²³⁶ Ibidem, fol.419. Godine 1741. imaju Pavlovići Lučići potvrdu makarskih sudaca da pripadaju starim i zaslužnim povlaštenim obiteljima (HAZd, Arhiv Makarske, svež.34, fasc.1, fol.22v-23).

²³⁷ HAZd, Biblioteka, Rkp. 43, Marco Lauro Ruich, Blasono Genealogico di tutte le Famiglie Nobili della Città di Pago, etc., fol. 59v.

²³⁸ HAZd, Matične knjige, Inv.br.674, Novigrad, knjiga vjenčanih (1693-1719), die 23. V. 1695, fol.4.

²³⁹ Biblioteka Arheološkog muzeja u Splitu, rkp. 48-g-14, fol.51. (autor M.L.Ruić).

²⁴⁰ HAZd, Matične knjige, Inv.br.754, Pag, knjiga vjenčanih (1630-1673), die 19. X. 1659, fol.71v.

umrla je Jelena, žena Jurja Portade "de Novegradi".²⁴¹

Početkom XVIII.st. Portade se dijele u tri loze. Loza kojoj je osnivač Mate Portada pok. Mate doživljava socijalni uspon zahvaljujući jednom sposobnom svećeniku, kanoniku don Nikoli.²⁴² Njegovi su pranećaci ugledni paški građani (1780).²⁴³

Braća Mate i Nikola Portada pok. Ivana infeudirali su vlastita dobra²⁴⁴ i oni su, kako to registrira 1782. paški bilježnik Rakamarić, "per munificenza dell' Eccellentissimo Senato dichiarati Conti feudatarj, e dalla relativa Investitura loro feudale considerati ed annunciati Nobili".²⁴⁵ Doista, dekretom Senata spomenutoj braći Mati i Nikoli i njihovim zakonitim potomcima podijeljen je 9. XII. 1780. naslov mletački conte (*conte veneto*), a feudalnu investituru dobivaju 20. XII. iste godine.²⁴⁶ U plemićko vijeće paške komune primljeni su 3. IV. 1787. godine.²⁴⁷ S datumom feudalne investiture upisani su *conti* Portada u "Libro Aureo" (Vol.II, N.790, f.791).

54. Questini

U dokumentima koje conte Zuanne Questini iz Zadra podnosi Mletačkom magistratu nad feudima on ističe da je njegova obitelj nekoć bila uživatelj feuda na Kreti (Kandija), što potkrepljuje dokumentima. Ističe da je on, sin conte Vincenza Questinija, posljednji potomak te obitelji i prikazuje rodoslovlje.²⁴⁸ Magistrat je izdao 10. V. 1783. terminaciju kojom se Zuanni Questiniju priznaje naslov conte i

²⁴¹ Arhiv Kaptola u Pagu, Liber Anniversorum, fol.15.

²⁴² HAZd, Biblioteka, Rkp.33, Marco Lauro Ruich, Questionis inter canonicos Pagenses excitate in eligendo archipraesbitero, pars altera, 1778, str.1-4, 6-7.

²⁴³ HAZd, Spisi paških bilježnika, Marko Lauro Ruić (1762-1797), busta I, fasc.1, instr. 51 (19. VIII 1780) "Sig.^I Mattio Portada q. Zuanne Cittadino originario di questa Città".

²⁴⁴ Ruić in Blasone (fol.59v) piše: "Coll infeudazione de propri beni fu dal Governo illustrata col specioso Titolo di Conte l'anno 1780".

²⁴⁵ HAZd, Spisi paških bilježnika, Frane Rakamarić (1777-1812), busta I, fasc.4, Instr.14 - 21. III. 1782. Kolika je bila gospodarska moć braće conte Portada može se zaključiti prema diobi obiteljskih dobara (Ibidem, busta III, fasc.23, Instr.59).

²⁴⁶ HAZd, Spisi Registrature Namjesništva, svež.90 (1818), XII/2, N.6880, ad 6880/3214. Feudo Portada.

²⁴⁷ HAZd, Sudski arhiv Paga, kut.3, Spisi kneza Luca Minio, Appelazioni, fol.10.

²⁴⁸ HAZd, Duc. e term. VI, N.2412, fol.127v-128v.

s tim je naslovom bio upisan u "Libro Aureo" (Vol.II, N.826, f.827v). U Zadru je 4. VI. 1783. conte Questini prikazao spomenutu terminaciju i ona je službeno registrirana.

Za druge austrijske vladavine (1820) Questini je uporno tražio potvrdu svog naslova kao i povrat feuda u Karinu koji je izgubio za francuske okupacije. Umro je krajem srpnja 1820. u Zadru bez potomaka.²⁴⁹

55. Radoš

Porijeklom su iz Omiša. Mletačkoj Republici dala je obitelj Radoš nekoliko istaknutih i hrabrih vojnika. U Zadru je na službi umro 1597. Ivan Radoš, kapetan, i bio pokopan u Sv. Frani.²⁵⁰

U kandijskom ratu (1645-1669) istakli su se junaštvima braća Ivan i Petar Radoš.²⁵¹ Ivan je odlikovan naslovom viteza Sv. Marka i dobio u zakup državne zemlje oko šibenske Rogoznice i Primoštena.²⁵²

U trogirsko plemstvo braća kavalijer Ivan i Petar Radoš primljeni su na sjednici Vijeća 21. VI. 1671. godine.²⁵³ Naslov *conte* isticali su na temelju starih "kraljevskih isprava". Priznanje naslova *conte* na temelju terminacije Magistrata nad feudima od 5. II. 1739. (=1740) dano je potpukovniku Petru, Lovri, kapetanu konjaništva, i Kajetanu Marciju, sinovima pok. Ivana, kapetana konjaništva, i Petrovu sinu Faustinu Radošu. Istim su danom upisani u "Libro Aureo" (Vol.I, N.515, f.513).

56. Radošević zv. Radossio

Za morejskog rata pod Herceg Novim istakao se Jakov Radošević sa Hvara. Njemu je dekretom Senata 16. III. 1688. kao plemiću friulskog grada Concordije podijeljen naslov mletački conte (*conte veneto*). Po izumruću obitelji conte Olivieri iz verone conte Jakovu Radoševiću i njegovu nećaku Jurju pok. Frane dano je leno kaštel i selo Cesana. Dukalom dužda Pietra Grimanija od 19. XII.

²⁴⁹ HAZd, HSV, VIII/7 (1817), N.5189; Idem (1820), N.6531 (ad N.11633).

²⁵⁰ Lorenzo B e n e v e n i a, "La Chiesa di S. Francesco di Zara. Parte II", *Rivista dalmatica*, Anno V, Fasc.II., Nuova Serie, Zadar 1911, str.309.

²⁵¹ HAZd, SGP, Antonio Barbaro (1669-1671), L.II, fol.159, 160; SGP, Girolamo Grimani (1675-1677), L.I, fol.10.

²⁵² HAZd, SGP, Zorzi Morosini (1671-1673), L.I, fol.420.

²⁵³ Arhiv JAZU u Zagrebu, VIII, 162, Traù, L(ibr)o del Consiglio 1662-1688, fol.57v-58.

1750. potvrđen je feud²⁵⁴ djeci spomenutog Jurja i to: don Bartolu kanoniku i primanciru, Petru Tomi Frani i Ivanu Anti braći Radošević na temelju ranije izdane investiture (16. XII) Magistrata nad feudima. U "Libro Aureo" upisani su 1689. kao conti Jakov pok. Vicka i Juraj pok. Frane, stric i nećak Radošević (Vol.I, N.107, f.203).

57. Raković

Kotorski providur Costanzo Pesaro 1634. potvrđuje da je knez (conte) Marko Ivanov Raković iz sela Orahovca prešao sa sedam sela svoje konteje dobrovoljno pod mletačku vlast i da je sudjelovao u napadu na Risan. Godine 1642. zabilježene su zasluge "vjernog" Marka Rakovića "conte di Orakouaz". Za kandijskog rata kao dobrovoljac u mletačkim četama istakao se pak godine 1658. u obrani Kotora; pukovnikom je 1668. na Kreti (Kandiji) imenovan Matijaš Raković. Pri zauzeću Herceg Novog 1687. sudjelovao je i Stjepan Raković.²⁵⁵

Braći Stjepanu i Nikoli, sinovima pok. Mihovila, izdana je feudalna povelja 13. VIII. 1693. s naslovom "Conte della Villa Casimir", na temelju ranije odluke Senata od 7. II. 1691. (=1692), i pravo da se mogu smatrati kotorskim plemićima.²⁵⁶ U "Libro Aureo" oni su upisani 18. IX. 1692. (Vol.I, N.114, f.210).

Stjepan Raković stekao je i viteštvo Sv. Marka te su on kao vitez i brat mu Nikola nešto prije 1697. dekretom Senata bili upisani u plemstvo Herceg Novog i kao plemići su od generalnog providura za Dalmaciju zatražili dodjelu u najam državnu zemlju u okolici Herceg Novog.²⁵⁷

58. Smekja (Smeccchia)

U popisu plemenitih peraštanskih kasada od 20. VI. 1766. stoji da obitelj Petra Smekje pripada kasadi Cismaj.²⁵⁸ Kapetan Vicko Smekja i njegov sin Petar stekli su zasluge boreći se protiv gusara.²⁵⁹ Njima je kao i drugom sinu kap. Vicka, Šimunu, i nećacima Mati i Josipu sinovima pok. Kristofora dekretom Senata 14.

²⁵⁴ Biblioteka Arheološkog muzeja u Splitu, Feudalna diploma obitelji Radossio d.d. 19. XII. 1750.

²⁵⁵ *Stampa*, Per il co. Melchior Casimiro Raccovich, al taglio. (Venezia 1738), str.1-7.

²⁵⁶ Ibidem, str.7.

²⁵⁷ Ibidem, str.9, 12.

²⁵⁸ G. S t a n o j e v i ć, "Građa za istoriju Perasta", str.65.

²⁵⁹ F. V i s c o v i c h, nav.dj., str.277-278.

XII. 1748. podijeljen naslov *conte veneto*. U "Libro Aureo" upisana su njihova imena 27. I. 1749. godine (Vol.II, N.591, f.592). Conte Petar Smekja podigao je u Perastu palaču²⁶⁰ i dao na njoj postaviti natpis:

D. O. M.
PETRUS COMES
SMECCHIA
HANC DOMUM DE
SUO AERE EREXIT
M D C
C L X
IV

59. Sokačić-Slavić

Prema podacima zabilježenim u "Libro Aureo" (Vol.I, N.83, f.166) Sokačići zvani Slavić,²⁶¹ a ne Glavić kako je to zabunom upisano, potječu iz Splita. Za izuzetne zasluge (*fruttuosi servitij*) Martnu Sokačiću pok. Vicka podijeljen je 3. II. 1564. (=1565) naslov *conte veneto* i visoko odličje viteza Sv. Marka.

U "Libro Aureo" upisan je 12. IX. 1676. conte Nikola Sokočić-Slavić, sin pok. Martina (Vol.I,N.83, f.166).

60. Tetta

Pripadaju starom kotorskom plemstvu. U Šibeniku su već od 1592. godine, a plemstvu šibenske općine su pridruženi 1661. godine.²⁶²

Jacint Tetta iz Šibenika ratovao je kao mletački podanik u Njemačkoj i Flandriji²⁶³ za tridesetogodišnjeg rata godine 1635, a zatim je u službi poljskog kralja Jana III Sobjeskog. Umro je s činom pukovnika, a njegovu nećaku

²⁶⁰ M. S a b l j a r, Budva (putna bilježnica br.37), str.64; Gracija B r a j k o v i ć, Antun T o m i ć, Miloš M i l o š e v i ć, Zoran R a d i m i r, "Neki manje proučavani primjeri građanske i crkvene arhitekture spomeničkog karaktera u Kotorskoj opštini", *Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru*, 25-26, Kotor 1987-1988, str.104-105.

²⁶¹ Fr. H e y e r, nav.dj., str.130.

²⁶² F.A. G a l v a n i, *Il Red 'Armi*, I, str.203, 207.

²⁶³ HAZd, SGP, Francesco Zen (1633-1635), L. unico, fol.390v.

Melkioru vitezu Reda Sv. Jurja i rektoru jurista sveučilišta u Padovi²⁶⁴ (1666/1667), poljski je kralj podijelio naslov margrofa (markiza, marchio) poveljom od 30. VI. 1680. godine. Priznanje tog naslova prevedeno u "Marchese" dano je od Magistrata nad feudima 2. X. 1683. istom Melkioru i on je sa šesticom svojih sinova bio upisan u "Libro Aureo" (Vol.I, N.86, f.170).

Šibenska loza obitelji izumire 1772. godine.

61. Tripović

U molbi za prijem u plemstvo Torcella Nadalin conte Tripović tvrdi da je iz Dalmacije i 20. III. 1795. upisan je u plemstvo Torcella.²⁶⁵

Dekretom Senata 23. XII. 1789. Nadalin conte Tripović, koji svom prezimenu dodaje i Vergeri, dobiva naslov mletački conte (*Nobile Conte giurisdicente di Cesana*) i nakon izdavanja feudalne investiture (19. XII) bio upisan u "Libro Aureo" (Vol.II, N.896, f.897).

62. Vilović

Vilovići na Korčuli tradicionalno se bave brodogradnjom.²⁶⁶ Jedna grana iskazivala je pravo na plemstvo po izumrlom rodu Tolentića. Već krajem XVII.st. bilježimo uspon obitelji Nikole Vilovića. Njegovi su sinovi Jakov, Nikola i don Frane upisani 17. VII. 1691. u plemstvo grada Torcella. U torčelanskoj "Zlatnoj knjizi plemića" zapisana su nešto kasnije imena braće Nikole i Vicka, sinova pok. Jakova Vilovića.²⁶⁷

Jakov Vilović pok. Vicka sredinom kolovoza 1793. podnio je Magistratu u Mlecima molbu s brojnim dokumentima da mu se prizna naslov *conte* po lozi

²⁶⁴ Mirko Dražen Grmek, Hrvati i sveučilište u Padovi, *Ljetopis JAZU*, knj.62, Zagreb 1957, str.343.

²⁶⁵ La Nobiltà di Torcello, *Boll. araldico*, VII/1907, N.7, str.62.

²⁶⁶ HAD, Arhiv Ameri, Tabella o Registro Individuale della popolazione, ed altri oggetti, che nel mese di dicembre dell 'anno 1815. si trovano esistere nella Comune capolocale di Curzola, N.128, Villovich, "squerajuolo".

²⁶⁷ La Nobiltà di Torcello, *Boll. araldico*, VII/1907, N.8, str.74. Zanimljivo je da se u plemstvu Torcella našlo nekoliko porodica sa Korčule: Jerolim Mirošević 1691, Paulini 1711, Perli 1693, Salečić 1722, Tomašić 1723.

Tolentića.²⁶⁸ Magistrat nad feudima terminacijom u ime dužda 20. VIII. 1793. daje pravo Jakovu Viloviću na počasni naslov palatinskog grofa (*onorifico titolo di Conte Palatino*) i on je s tim naslovom bio upisan sa sinovima Vickom i Ivanom u "Libro Aureo" (Vol.II, N.937, f.938).

63. Vladmirović

Vladmirović, siromašna seljačka obitelj iz Sladinjca (Perke) nedaleko od Ploča, svoj uspon može zahvaliti fra Luki Vladmiroviću,²⁶⁹ franjevcu koji je uz svoj redovni posao trošio vrijeme i novac u tiskanje brojnih rasprava i knjižica kako bi uzdigao svoju porodicu.

Fra Luka je izvodio podrijetlo svoje obitelji od Lucija Anicija Vladmirija, izmišljenog pretora rimske Narone,²⁷⁰ potom dovodio u vezu sa raškim, srpskim i bosanskim vladarima, iznosio o tome brojne isprave, diplomatski veoma loše sastavljene, ali za ono doba uvjerljive!

U borbi protiv turske vlasti 1646. zaslugom "slavnog kapetana i zapovjednika konjištva i kneza" Ivana Vladmirovića predali su se tobože Primorci i stanovnici Neretvanske krajine Veneciji, što nije točno. Istina je da su se fra Lukini prethodnici borili za Veneciju kao i ostali krajišnici, nisu bili časnici, već obični vojnici.²⁷¹ U Zadru je uvjerio državne sindike inkvizitore u ispravnost brojnih isprava kojih je prijepise nosio sa sobom. Terminacijom od 21. V. 1751. na temelju tobožnjih povelja raških i bosanskih vladara priznati su rođaci konti Ivan i Luka Vladmirovići za plemenitu obitelj starog porijekla,²⁷² kojoj je navodno 19. XI. 1647. Senat izdao ispravu, a kasnije je potvrđivali mletački predstavnici. Ta

²⁶⁸ HAD, Arhiv Arneri, br.524. Upotrebu naslova *conte* po rodu Tolentića dobio je od Magistrata nad feudima i Toma Bersatić sa Brača, kao što smo i naveli. Na Hvaru je kao potomak Tolentića dr. Grgur Bučić, plemić Skradina i hvarski građanin, dobio 28. VII. 1769. od Vijeća XX Mudrih u Mlecima pravo na isticanje naslova "Conte" za sebe i svoje zakonite potomke (HAZd, SGP, "Domenico Condulmer" 1769-1771, L.II, fol.38r-v).

²⁶⁹ Josip Ante S o l d o, "Počeci historiografije franjevacca Provincije Presv. Otkupitelja u XVIII. stoljeću", *Kačić*, god.IX, Split 1977, str.105-107; I s t i, "Luka Vladmirović i njegov krug", str.200-206.

²⁷⁰ Lucije Anicije Galo bio je pretor u Iliriku i sudjelovao u trećem rimsko-ilirskom ratu u borbi protiv ilirskog kralja Gentija (168.pr.n.e.). Međutim veza s Vladmirovićima je fra Lukina izmišljotina. Vijesti o tome Vladmirović je jamačno našao kod Farlatija (*Illiricum Sacrum*, I, str.48, 658.) Usp. Aleksandar S t i p ĉ e v i ć, *Iliri*, Zagreb 1974, str.60.

²⁷¹ J.A. S o l d o, Luka Vladmirović, str. 195.

²⁷² HAZd, Spisi mletačkih Sindika Inkvizitora, L.V, fol.147v.

je terminacija prvi vjerodostojni dokument plemstva obitelji fra Luke Vladimirovića.

Papinsku kuriju uspio je uvjeriti u svoje plemenito porijeklo pa je Papa Klement XIII breveom od 23. III. 1765. podijelio "contima" Luki i Anti Vladimiroviću "ex Romanis patritiis" nasljedno viteštvo zlatne ostruge (*Auratae Militiae Equites*).²⁷³

Od Venecije, točnije Magistrata nad feudima, dobili su spomenuti Luka pok. Jurja i Ante pok. Lovre Vladimirovići priznanje naslova "conte" i 10. V. 1766. na temelju izdane terminacije upisani u "Libro Aureo" (Vol.II, N.689, f.690).

64. Zavorović zv. Zavoreo

Prema Galvaniju šibenski Zavorovići zvani Zavoreo podrijetlom su iz Bribira. Uz šibensko uživali su trogirsko i ninsko plemstvo.²⁷⁴ Car i kralj Rudolf II poveljom od 13. VII. 1585. podijelio je ugarsko-hrvatsko plemstvo Šibenčaninu Dinku Zavoroviću.²⁷⁵

Kao ortaci Borellija u vranskom feudu jednom trećinom sudjeluju i braća Ivan, Nadal i Mihovil Zavoreo iz Šibenika. Njima je feudalnom investiturom dodijeljena 1/3 vranskog feuda po odluci Senata od 28. III. 1752. godine. Upisani su u "Libro Aureo" 27. IX. 1752. s naslovom "conte", koji im je Senat poništio 12. VIII. 1756. nakon istupanja iz dioništva s Borellijem (Vol.II, N.617, f.618).

* * *

Sada se mogu na temelju unaprijed iznijete analize i njenih rezultata izvesti zaključci.

Čvrsta staleška zatvorenost i društvena polarizacija (patricijat odnosno gradsko plemstvo - puk) sve do velikih mletačko-turskih ratova tijekom XVI. i XVII.stoljeća, temeljna je odrednica dalmatinskog društva u kojemu je jedino plemić bio društveni i politički faktor i kao takav i nosilac, premda ograničenog, političkog života.

Pojava novog, državnog plemstva je složena i valja ju pažljivo istražiti i

²⁷³ Prudentino N a r e n t i n o /Luca Vladimirovich/, *De Regno Bosniae*, Venetiis 1781, str.54, 97, 115-116.

²⁷⁴ F.A. G a l v a n i, *Il Red 'Armi*, I, str. 228-231.

²⁷⁵ NBZd, ms.740, Diploma di Rodolfo II del 13 luglio 1587 con il quale concede la nobiltà ungarica a Domenico Zavorovich da Sebenico. Copia autentica del 1680.

nadasve nijansirati. Uspon novog plemstva, izvan zatvorenih gradskih vijeća, regrutiranog od heterogenih grupa, građana, vojnih časnika, seoskih glavara, morlačkih serdara i harambaša, posljedica je i političkih i društvenih okolnosti u kojima se našla Dalmacija u XVII. i XVIII. stoljeću.

Obitelji upisane u mletački "Libro Aureo" pripadaju kategoriji državnog plemstva. To su tek manjim dijelom i pripadnici starih plemićkih rodova, koji pripadnošću vijećima svojih gradova ostvaruju plemićka prava na teritoriju svoje komune. Međutim, i ti plemići, i oni nobilitarni "Milošću Preuzvišenog Senata", ili pak oni sa službenim "priznanjem" tobožnjeg starog plemstva upisani u "Libro", uživaju plemićke prerogative zagaranirane općim državnim zakonima. Nastanak tog plemstva omogućila je država i tu pojavu moramo promatrati u svjetlosti odrednica: političke krize komunalnog sustava, jačanju centralnih državnih organa u pravcu apsolutizma, osvajanja novih područja koji su se do tada nalazili pod Turcima, priliv novih stanovnika, nova infeudalizacija državnog zemljišta, odnosno smišljena fiskalna politika.

Ako bismo proveli kategorizaciju tog novog društvenog sloja, onda ga možemo grupirati u nekoliko kategorija:

a) plemići kojima je od Senata podijeljeno mletačko državno plemstvo s naslovom (najčešće *conte veneto*) uz leno i kategorija feudalnog plemstva (Borelli, Milesi, Damjanović-Damiani, Portada);

b) obitelji s novim plemstvom Mletačke Republike (najčešće s naslovom *conte*) bez lena (Benedetti, Kažotić);

c) plemići upisani u "Libro" na temelju državnog priznanja titula (plemića i conta) preko Magistrata nad feudima (Bersatić, Dragičević, Kačić, Vladmirović).

Unutar komunalnog društva svi ti plemići imaju u odnosu na gradsko plemstvo jednak pravni ali različit društveni položaj. Pravno, plemić s državnim plemstvom, ili potvrdom plemstva, oslobođen je svih pučkih obaveza i podavanja i u tome izjednačen s patricijem koji sjedi u gradskom vijeću. Međutim ukoliko plemić s državnim plemstvom nije primljen u plemićko vijeće svog grada, on ne sudjeluje u gradskoj upravi i radu vijeća, koje se doduše svelo na dekor i običan servis mletačke vlasti.

Iz obrađivanog sloja izdvaja se i mali broj feudalne elite. Kreator feudalne politike, dakako, je država, koja je preko Magistrata nad feudima i fiskalnog savjetnika dodjeljivala lena zaslužnim pojedincima i njihovim obiteljima. O dalmatinskom feudalnom sustavu trebalo bi još pisati, ali za sada se zadovoljimo konstatacijom da je feudalni odnos zasnovan na relaciji vazal-država. Niti jedan dalmatinski feudalac nije sudac na svom feudu i to ga u pravima izdvaja u odnosu na neke feudalice u mletačkoj Terrafermi, gdje je uživatelj lena bio i sudac u prvoj

instanci. Mletačku vlast nije niti malo smetalo da takve feuda s jurisdikcijom podijeli i zaslužnim Dalmatincima (Radošević, Tripović). Feudalna klasa i novo plemstvo najizrazitiji su produkti mletačke politike u uvjetima čvrste centralizacije vlasti države od polovice XVII. do početka XVIII. stoljeća. Kriza lokalnog sustava i uzdizanja novih porodica u tijesnim su uzročnim vezama s političkim događajima na Dalmatinskom prostoru.

Uključivanje pojedinih obitelji u komunalni život temelji se na novonastalom međuodnosu društvenih struktura i određivanju slojevitih gospodarskih, etničkih i kulturnih promjena u Dalmaciji u okviru društvenog totaliteta i njegovih smjernica.

Novo plemstvo, od kojeg su pojedinci ponekad korisno utjecali na razvoj intelektualnog, društvenog, gospodarskog i kulturnog života, u pojedinim oblicima svoje djelatnosti bili su nezaobilazan faktor naše društvene izgradnje.

Miroslav Granić: DALMATIAN FAMILIES IN "LIBRO AUREO DEI VERI TITOLATI" OF THE VENETIAN MAGISTRATE OVER THE FEUDS

S u m m a r y

The author separates and investigates those Dalmatian families found in the Venetian "Libro Aureo" to whom the Venetian Republic gave new state nobility titles or confirmed the old nobility title through the magistrates.

Dalmatian patriciate which was at the top of its political and ruling power just before the Venetian occupation of Dalmatia (1409-1420), shows the tendency of stagnation and weakening of its power during the coming centuries. By the establishment of the so-called feudal law in 1634, the Venetian Republic gave and confirmed more nobility titles and that was mostly given to the respectable citizens and newcomers. In such a way the republic created a new layer of state nobility "through the grace of the noble Senate" or by the official confirmation of old titles through the licenced magistrates.

This new nobility class, is outside the city council, its nobility right are sanctioned by law and the exclusiveness of their position was valid on the whole area of Serenissima. Although it is equal in rights this class is not homogeneous. It originated from rich citizens, military officials from the Apennine peninsula, Morlach's dignitaries, small nobility outside of the cities and a small number of feudal lords. Ethnically, culturally, socially and economically this class is not homogeneous at all.